

Esbjerg som energihub

Jesper Frost Rasmussen

Esbjerg
Kommune

The North Sea
Summit

The North Sea
Summit

The North Sea
Summit

The North Sea
Summit

The North Sea
Summit

Udvidelse af havn og sejlrende

CO2 neutral kommune i 2030

Potential for CO2-reduktion

Fremtidens fjernvarme

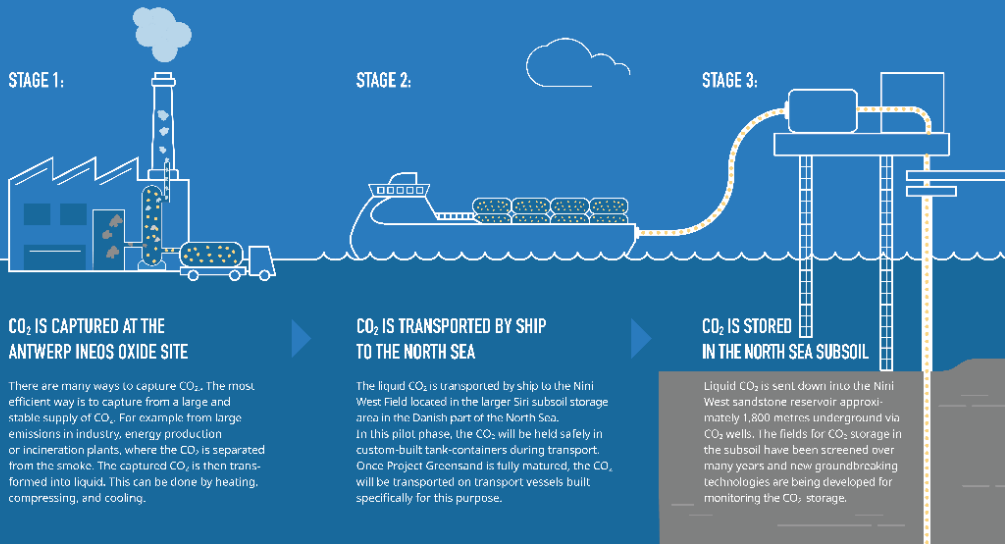

Nyt væksteventyr: Lagring af CO₂

THE ROAD TO FIRST CARBON STORAGE – A FULL CCS VALUE CHAIN

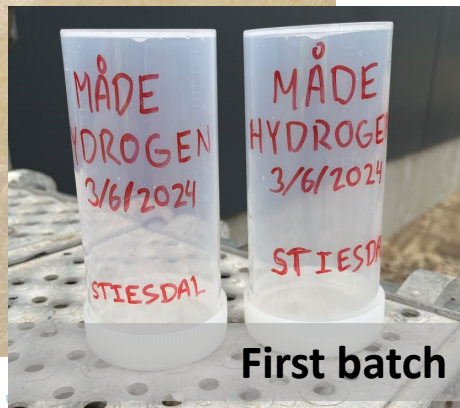
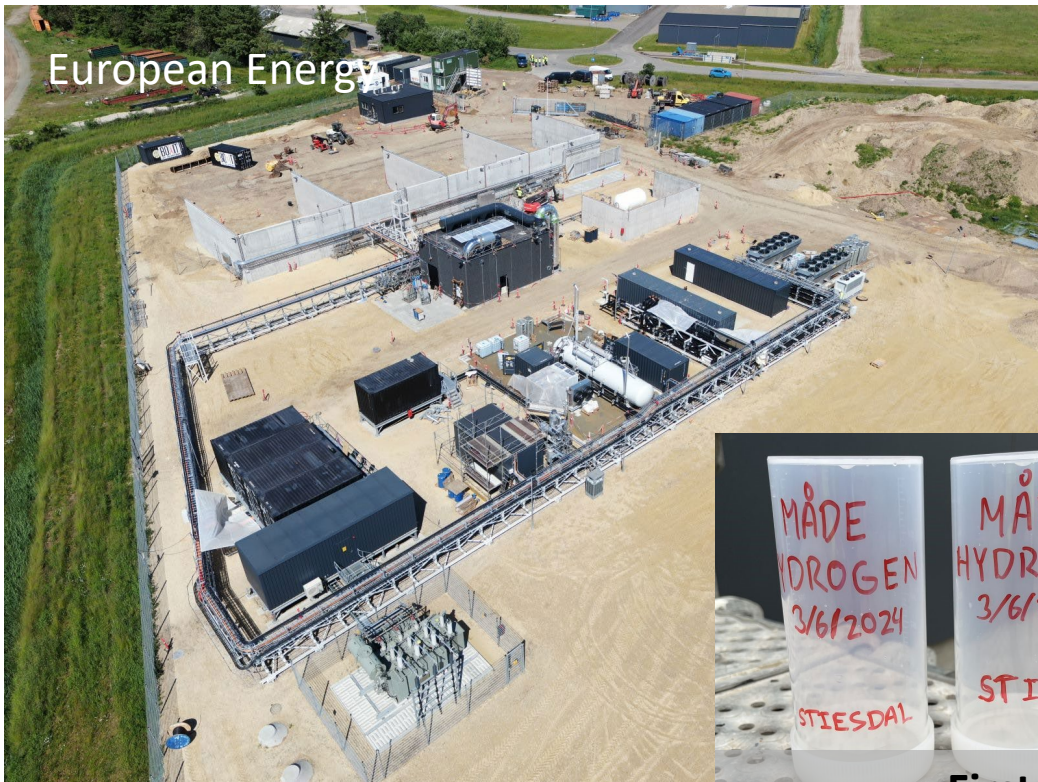
First Carbon Storage of Project Greensand marks a key development in terms of scalability and potential, demonstrating how CCS can move across borders through an international infrastructure that connects emissions sources with storage capacities. In the following overview, the journey from CO₂ capture in Antwerp to storage in the North Sea shows how this international, full value chain works in practice.

Illustrations: Project Greensand

Power-to-x-anlæg på vej

European Energy

Anlæg i forventet
produktion:

- 2024
European Energy
- 2028
H2 Energy
- 2028/2029
Høst / CIP

Grønne investorer søger mod Esbjerg

MOSS

MOLTEN SALT ENERGY STORAGE

continuum

ECOMAR[®]
PROPULSION

BSC | BALTIC
STRUCTURES
COMPANY

Verden henter inspiration i Esbjerg

Port Esbjerg
12.445 likes
3 indlæst

🌟 **Delegation Update from Port Esbjerg**: Scottish minister visits the port. 🇪🇺

Today we had the privilege of hosting a high-profile delegation led by the Scottish Energy Minister Gillian Martin, in collaboration with the Danish Embassy in London and Scottish Development International.

📌 **Event Highlights:**

- 👥 **40 Delegates:** A gathering of industry leaders, government officials, and key players in Danish industries.
- 🌐 **Bringing Nations:** An opportunity for Danish and Scottish supply chains to connect and explore collaboration avenues.
- 🗣️ **Ministerial Briefing:** Scottish Energy Minister Gillian Martin shared insights into Scotland and integrated technologies.
- 🗣️ **Roundtable Discussions:** Engaging conversations on regional scaling needs to support offshore wind deployment and associated challenges.

Port Esbjerg - Knowledge Sharing and Development:

- 📚 **Knowledge Sharing:** Port Esbjerg generously shared its expertise in strategic developments, investments, job creation, and future outlook.
- 🤝 **Partnerships:** Our goal was to inspire others on how ports can drive job creation, support local supply chains, and integrate innovative solutions.

This event was a remarkable opportunity to strengthen ties between Danish and Scottish stakeholders in the offshore wind industry. It underscored the importance of collaboration, innovation, and coordinated efforts to accelerate sustainable growth in the sector.

Thank you to all the attendees and look forward to continued collaborative future!

#PortEsbjerg #OffshoreWind #SustainableDevelopment
Se oversættelse

Port Esbjerg
12.445 likes
3 indlæst

🇺🇸 **US delegation visiting the port** 🇩🇰

Today, Port Esbjerg had the pleasure of hosting yet another American delegation comprising industry experts and port representatives, all eager to play a pivotal role in the green transformation in the United States—particularly within the wind energy sector.

This visit was made possible through collaboration with the Royal Danish Embassy in Washington DC, which has been instrumental in fostering connections between Danish and American stakeholders.

Port Esbjerg is actively contributing to the development of the wind energy sector in the USA. We have been shipping wind turbines from Esbjerg Haven to the American market for many years—mainly offshore turbines and large offshore turbines. Additionally, a significant number of Danish companies operating in the offshore wind industry are key players based at Port Esbjerg. Over the past 12 months alone, Port Esbjerg has welcomed more than 10 American delegations, underscoring a shared belief in the immense potential and growth opportunities for offshore wind in the North American market.

Grateful for the collaborative spirit driving sustainable initiatives across borders!

#GreenTransition #OffshoreWind #InternationalCollaboration #PortEsbjerg
#RenewableEnergy
Denmark in USA
Se oversættelse

Port Esbjerg
12.445 likes
3 indlæst

🇩🇰 We had the privilege of welcoming the Chinese Ambassador to Denmark Mr. Feng and his delegation for a dialogue meeting with the port and companies at the port.

In addition to the Ambassador and his delegation, representatives from the global logistic company, SKY Express Logistics PTE LTD, as well as the CEO of Scandinavian Auto Logistics, Mr. Henrik Otto Jensen participated in this meeting. The discussions were engaging, touching upon both existing trade partnerships and new avenues for cooperation.

The visit marked a step towards strengthening international ties and fostering economic growth.

🌐 #InternationalPartnerships #EsbjergPort #Diplomacy #GlobalTrade
Se oversættelse

The New York Times
DER SPIEGEL
 The Economist
 DIE WELT

God fornøjelse

ACCURA

30. september 2024

FDI og FSR

Energiforsyning og konkurrencen – hvor står vi nu?

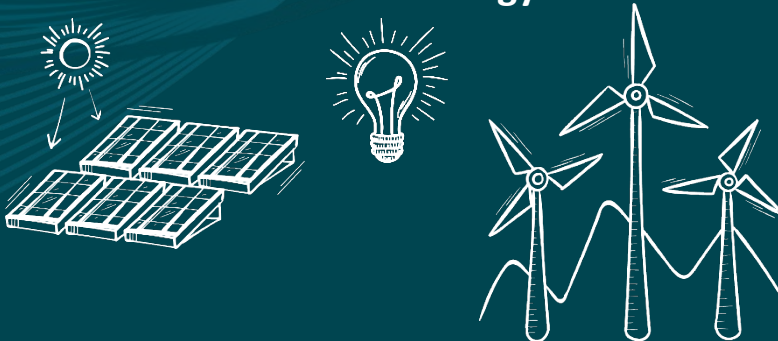
Vidste du, at Accura:

- er vokset fra 190 medarbejdere i 2018 til mere end **550** medarbejdere i 2024?

- de sidste tre år har været Danmarks **førende** transaktionshus med mere end **385** transaktioner?

- har en **globalt førende** afdeling inden for Renewable Energy ...

... med **internationale** kontorer i Singapore, London, Boston, Tokyo og Melbourne?

FDI (Foreign Direct Investments)

Udenlandske direkte investeringer

Investeringscreeningsloven

- Ikrafttræden 1. juli 2021 og finder anvendelse på visse udenlandske investeringer og aftaler implementeret eller indgået 1. september 2021 eller senere
- Formålet med investeringscreeningsloven er at forhindre, at visse udenlandske investeringer og aftaler kan udgøre en trussel mod den **nationale sikkerhed** eller **offentlige orden** i Danmark
- Omfatter et **obligatorisk ansøgningskrav** samt en **frivillig anmeldelsesmulighed**:
 - Obligatorisk ansøgning: udenlandske investeringer i samt visse aftaler med danske virksomheder, der opererer inden for de **særligt følsomme sektorer og aktiviteter**. Tærskel: 10% (20%, 1/3, 50%, 2/3 og 100%)
 - Frivillig anmeldelse: udenlandske investeringer i samt visse aftaler med danske virksomheder, der opererer inden for **alle andre sektorer og aktiviteter**, hvis investeringen eller aftalen vurderes at kunne udgøre en trussel mod den nationale sikkerhed eller offentlige orden i Danmark. Tærskel: 25%
- Reglerne, der vedrører visse aftaler, de såkaldte “særlige økonomiske aftaler”, samt det frivillige regime finder kun anvendelse på aftaleparter og investorer, der er under kontrol eller betydelig indflydelse **uden for EU/EFTA**
- Det obligatoriske regime finder anvendelse på alle investorer, der er under kontrol eller betydelig indflydelse **uden for Danmark**
- Erhvervsstyrelsen foretager screeningen i samarbejde med relevante sektormyndigheder, fx Energistyrelsen

Fokus i dag

Det obligatoriske regime – med særligt fokus på energisektoren

Det obligatoriske regime

Udenlandske investeringer

En udenlandsk investor som påtænker at foretage en **direkte eller indirekte** investering i en dansk virksomhed inden for de særligt følsomme sektorer og aktiviteter, skal ansøge Erhvervsstyrelsen om forudgående tilladelse (dvs. forbud mod præimplementering), hvis investeringen medfører, at den udenlandske investor aggregeret erhverver mindst 10% af ejerandelene eller stemmerettighederne eller opnår **tilsvarende kontrol ved andre midler**.

“Greenfield” investeringer og koncerninterne transaktioner

Særlige økonomiske aftaler

En aftalepart uden for EU/EFTA som påtænker at indgå visse **leverandør-, drifts- eller serviceaftaler eller udviklings- og forskningsaftaler**, som på anden vis end ved en investering, giver aftaleparten **kontrol eller betydelig indflydelse** i en dansk virksomhed/enhed, som opererer inden for de særligt følsomme sektorer og aktiviteter, skal ansøge Erhvervsstyrelsen om forudgående tilladelse til at indgå aftalen (dvs. forbud mod at indgå aftalen før tilladelse er opnået).

Udbudskontrakter

Kontrakter vedrørende anlæg, medejerskab og drift af energien i Nordsøen (juni 2023)

Udvidet screening af samtlige kontraktsparter i udbuddet (herunder også underleverandører) uanset nationalitet – dvs. også 100% dansk kontrollerede kontraktsparter.

De særligt følsomme sektorer og aktiviteter (1)

- ✓ **1. Forsvar**
 - Våben
 - Krigsmateriel
 - Forsvarets operative virke

- ✓ **2. IT sikkerhed**
 - Klassificerede systemer og oplysninger

- ✓ **3. Dual-use**
 - EU's dual-use forordning

- ✓ **4. Kritisk teknologi**
 1. Kunstig intelligens og maskinlæring til autonome fartøjer, efterligning af mennesker, analyse af positioneringsdata og biometrisk identifikation
 2. Avanceret industriel robotteknologi, herunder til produktionsrobotter eller til brug i sundhedssektoren, samt avanceret droneteknologi
 3. Halvledere til brug i integrerede kredsløb, herunder teknologier der understøtter produktionen heraf.
 4. Teknologier til beskyttelse af cyber- og informationssikkerhed med henblik på tilgængelighed, integritet eller fortrolighed i it-systemer, samt forsvar mod it-angreb
 5. Rumfartsteknologi til opsendelse af satellitter, personer og andet samt kommunikationsteknologi der understøtter dette
 - 6. Teknologier til industriel energilagring, energikonvertering og energitransport**
 7. Kvanteteknologi i forbindelse med kvantecomputere, kvantesensorer, kvantekryptografi og kvantekommunikation
 8. Nuklearteknologi, dog ikke produkter til anvendelse i sundhedssektoren
 9. Nanoteknologi, herunder avancerede materialer med grafen
 10. Bioteknologi inden for syntetisk biologi
 11. 3D-print til fremstilling af komponenter til industriel anvendelse

De særligt følsomme sektorer og aktiviteter (2)

✓ 5. Kritisk infrastruktur

Kritisk infrastruktur er defineret som ”*infrastruktur, herunder faciliteter, systemer, processer, netværk, teknologier, aktiver og serviceydelser, som er nødvendige for at opretholde eller genoprette samfundsvigtige funktioner*” – uden nedre grænse!

Samfundsvigtige sektorer:

1. Energisektoren*

2. Informations- og kommunikationsteknologi (IKT)
3. Transport
4. Beredskab og civilbeskyttelse
5. Sundhed
6. Drikkevand og fødevarer
7. Spildevand og renovation
8. Finans og økonomi
9. Meteorologi
10. Myndighedsudøvelse generelt
11. Tværgående krisestyring

*Samfundsvigtige funktioner inden for energisektoren:

- a) Elproduktion, ellagringskapacitet samt transport og levering af elektricitet
 - b) Produktion, transport og lagring af varme og køling
 - c) Produktions- og lagringsmæssig kapacitet samt transport og levering af gas
 - d) Produktion, lagring og transport af råolie samt olieprodukter til transport og den petrokemiske industri
- Mulighed for en forhåndsvurdering af om der er tale om *kritisk infrastruktur* eller *kritisk teknologi*

Form og indhold

- Digital ansøgning baseret på Erhvervsstyrelsens formular
- Detaljeret information om (i) investeringen, (ii) den danske virksomhed (iii) den udenlandske investor
- Detaljeret organisationsdiagram over den udenlandske investor og den danske virksomhed hhv. før og efter transaktionen

Faser

Fase 1: Starter, når Erhvervsstyrelsen har erklæret ansøgningen *fuldstændig*, og skal være afsluttet inden for **45 kalenderdage**.

Fase 1 kan resultere i (i) godkendelse; (ii) afvisning (hvis Erhvervsstyrelsen vurderer, at den danske virksomhed ikke opererer inden for de særligt følsomme sektorer og aktiviteter) eller (iii) henvisning til Fase 2 behandling.

Fase 2: Hvis Erhvervsstyrelsen ikke kan godkende investeringen i Fase 1, men ser et behov for yderligere screening og supplerende oplysninger, overgår sagen til Fase 2.

Starter når Erhvervsstyrelsen bekræfter at besvarelsen af anmodningen om supplerende oplysninger (herunder udfyldt "EU Notifikationsform") er *fuldstændig*. Herefter har Erhvervsstyrelsen **125 kalenderdage** til at behandle sagen i Fase 2.

Fase 2 kan resultere i (i) godkendelse; (ii) beslutning om at forhandle vilkår med den udenlandske investor; eller (iii) overgivelse af sagen til Erhvervsministeren's endelige afgørelse, hvorefter der ikke er nogen deadline for den videre behandling.

Afgørelseskriterier og konsekvenser

Substantiv test

Erhvervsstyrelsen tager **alle relevante omstændigheder og oplysninger** i betragtning, herunder:

- (i) om den danske virksomhed opererer inden for eller påvirker kritisk infrastruktur
- (ii) den danske virksomheds position på det danske marked, herunder muligheder for substitution
- (iii) om den udenlandske investor direkte eller indirekte kontrolleres af en udenlandsk regering, udenlandske statslige organer eller udenlandske væbnede styrker, herunder gennem ejerforhold eller betydelig finansiering
- (iv) om den udenlandske investor er eller har været involveret i aktiviteter, der påvirker sikkerheden eller den offentlige orden i en EU-medlemsstat eller i andre venligtsindede og allierede lande
- (v) om der er en alvorlig risiko for, at den udenlandske investor deltager i eller har relationer til ulovlige eller kriminelle aktiviteter af betydning for den nationale sikkerhed eller offentlige orden
- (vi) om der er indikationer på, at den udenlandske investor bevidst forsøger at omgå screeningsreglerne, f.eks. gennem anvendelse af stråmandslignende selskabskonstruktioner

Efterretningstjenesterne er obligatoriske høringsparter i sager der behandles iht.investeringscreeningsloven.

Konsekvenser ved manglende overholdelse

- Der skulle have været ansøgt -> investeringen/aftalen er ulovlig
- Erhvervsstyrelsen kan gennemføre en nærmere undersøgelse og give påbud om, at overtrædelsen skal bringes til ophør, dvs. at der inden for en nærmere angivet frist skal søges om tilladelse, eller give påbud om at investeringen/aftalen skal afvikles inden for en nærmere angivet frist
- Såfremt et påbud om afvikling af investeringen/aftalen ikke efterleves inden for den angivne frist, kan Erhvervsstyrelsen offentliggøre dette og informere andre EU-medlemsstater herom. Erhvervsstyrelsen kan endvidere ophæve den udenlandske investors stemmeret, der er knyttet til ejerandelene i den danske virksomhed eller erklære aftalen for ugyldig

FSR (Foreign Subsidies Regulation)

Forordningen om udenlandske subsidier

Formål

At lukke et regulatorisk hul!

- Generelt er statsstøtte forbudt ifølge EU-retten, da den kan give én virksomhed eller gruppe af virksomheder en urimelig fordel i forhold til andre og dermed fordreje konkurrencen i EU
- Mens offentlig støtte fra tredjelande (tredjelandstøtte) til virksomheder der opererer i EU hidtil ikke har været reguleret. Formålet med FSR er således at imødegå fordrejning af konkurrencen i EU som direkte eller indirekte følge af **udenlandske subsidier**. Vurderingen af om der skal indleveres en anmeldelse (eller erklæring) tager imidlertid udgangspunkt i tildelte **udenlandske økonomiske bidrag**.

Tre værktøjer

For at lukke dette hul indfører FSR (oktober 2023) tre værktøjer for Kommissionen:

1. Præ-notifikation af visse **M&A transaktioner**
2. Præ-notifikation af deltagelse i visse **offentlige udbudsprocedurer**
3. Ex-officio **beføjelser for Kommissionen til at efterforske alle andre markedssituationer**, hvor Kommissionen mistænker at tredjelandstøtte foreligger

”Tredjelandss-tøtte”

”Udenlandske”

Det økonomiske bidrag skal være ydet af et **tredjeland** (dvs. ikke-EU-medlemsstat). Et økonomisk bidrag ydet fra et tredjeland omfatter

- centralregeringen og offentlige myndigheder på alle øvrige niveauer i tredjelandet
- en udenlandsk offentlig enhed, hvis tiltag kan tilskrives tredjelandet
- en privat enhed, hvis tiltag kan tilskrives tredjelandet

”Økonomiske bidrag”

Udenlandske økonomiske bidrag er bredere end statsstøttebegrebet, og det er derfor ikke et krav, at bidraget har medført en fordel for modtageren. Økonomiske bidrag omfatter således:

- Overførsel af midler eller forpligtelser såsom kapitaltilførsler, tilskud, lån, lånegarantier, skattemæssige incitament, dækning af driftstab, kompensation for finansielle byrder pålagt af de offentlige myndigheder, gældseftergivelse, konvertering af gæld til egenkapital eller gældsomlægning,
- Afkald på indtægter, der ellers er forfaldne, såsom skattefritagelser eller tildeling af særlige eller eksklusive rettigheder til en virksomhed uden et passende vederlagsbeløb, eller
- Levering af varer eller tjenesteydelser eller køb af varer eller tjenesteydelser – også selvom dette sker på markedsvilkår.

”Subsidier”

Udenlandske subsidier foreligger, når et tredjeland direkte eller indirekte yder et økonomisk bidrag, der medfører en fordel for en virksomhed, som udøver en økonomisk aktivitet i det indre marked, og når dette bidrag retligt eller faktisk er begrænset til én eller flere virksomheder eller industrier.

De tre værktøjer

1. M&A transaktioner

En M&A transaktion skal forudgående anmeldes til Kommissionen, når følgende betingelser er opfyldt:

- a) Target (ved en erhvervelse), én af de fusionerende parter (i tilfælde af en sammensmeltning), eller JV'et (i tilfælde af oprettelse af et JV) er **etableret i EU**, og har en omsætning i EU på mindst **EUR 500 mio.**, og
- b) Følgende virksomheder fik tildelt samlede økonomiske bidrag på mere end **EUR 50 mio.** fra tredjelande i tre år før indgåelse af fusionsaftalen, offentliggørelse af det offentlige overtagelsestilbud eller erhvervelse af en kontrollerende andel:
 - Erhvervelser: Køber/køberne og target
 - Sammensmeltning: de fusionerende virksomheder
 - JV: De virksomheder, der opretter JV'et og JV'et.

2. Offentlige udbudsprocedurer

Tilbudsgiver skal indgive en anmeldelse til Kommissionen, når følgende betingelser er opfyldt:

- a) Den anslåede værdi af udbuddet er **mindst EUR 250 mio.**, eller hvis udbuddet er opdelt i delkontrakter, den samlede værdi af udbuddet er EUR 250 mio., og den eller de delkontrakter, som tilbudsgiver ansøger om er på **mindst EUR 125 mio.**, og
- b) Den økonomiske aktør, herunder dennes datterselskaber uden kommerciel autonomi, dennes holdingselskaber og, hvor det er relevant, de vigtigste underentreprenører og leverandører, der er involveret i det samme tilbud fik tildelt økonomiske bidrag i de tre år forud for anmeldelsen på i alt **mindst EUR 4 mio. pr. tredjeland.**

Hvis kun nr. a) ovenfor er mødt, skal den økonomiske aktør i stedet indgive en **erklæring.**

3. Ex-officio

Kommissionen kan på eget initiativ undersøge oplysninger fra enhver kilde vedrørende påståede udenlandske subsidier, der fordrejer konkurrencen i EU.

Faser

Fase 1: indebærer en foreløbig vurdering af bl.a. hvorvidt tredjelands-støtten fordrejer konkurrencen. Frist: 25 arbejdsdage ifm. M&A-transaktioner / 30 arbejdsdage ifm. offentlige udbud

Fase 2: (hvor der er indikationer på at tredjelands-støtten fordrejer konkurrencen) indebærer en dybdegående efterforskning af omstændighederne. Frist: op til 125 arbejdsdage ifm. M&A-transaktioner / 130 for offentlige udbud

Forbud mod præ-implementering

- M&A-transaktioner må ikke closes
- Offentlige kontrakter må ikke tildeles

Bødesanktion for overtrædelse

- Optil 10% af den globale koncernomsætning

Substantiv test

- Støttebeløbet og støttetypen
- Vilkår der knytter sig til støtten
- Hvordan støtten er anvendt og påtænkes anvendt
- De relevante markedsvilkår for det/de relevante marked(er) der påvirkes

**Rikke
Sonne**

DIRECTOR, ADVOKAT
KONKURRENCE- OG UDBUDSRET

+45 3945 0575

RSO@ACCURA.DK

ACCURA

www.accura.dk

Åben dør-ordningen for vindmølleparker og EU-statsstøttereglerne

Konference: Energiforsyning og konkurrencen – Hvor står vi nu?

Syddansk Universitet, Esbjerg, 30. september 2024

Advokat Michael Clemmensen

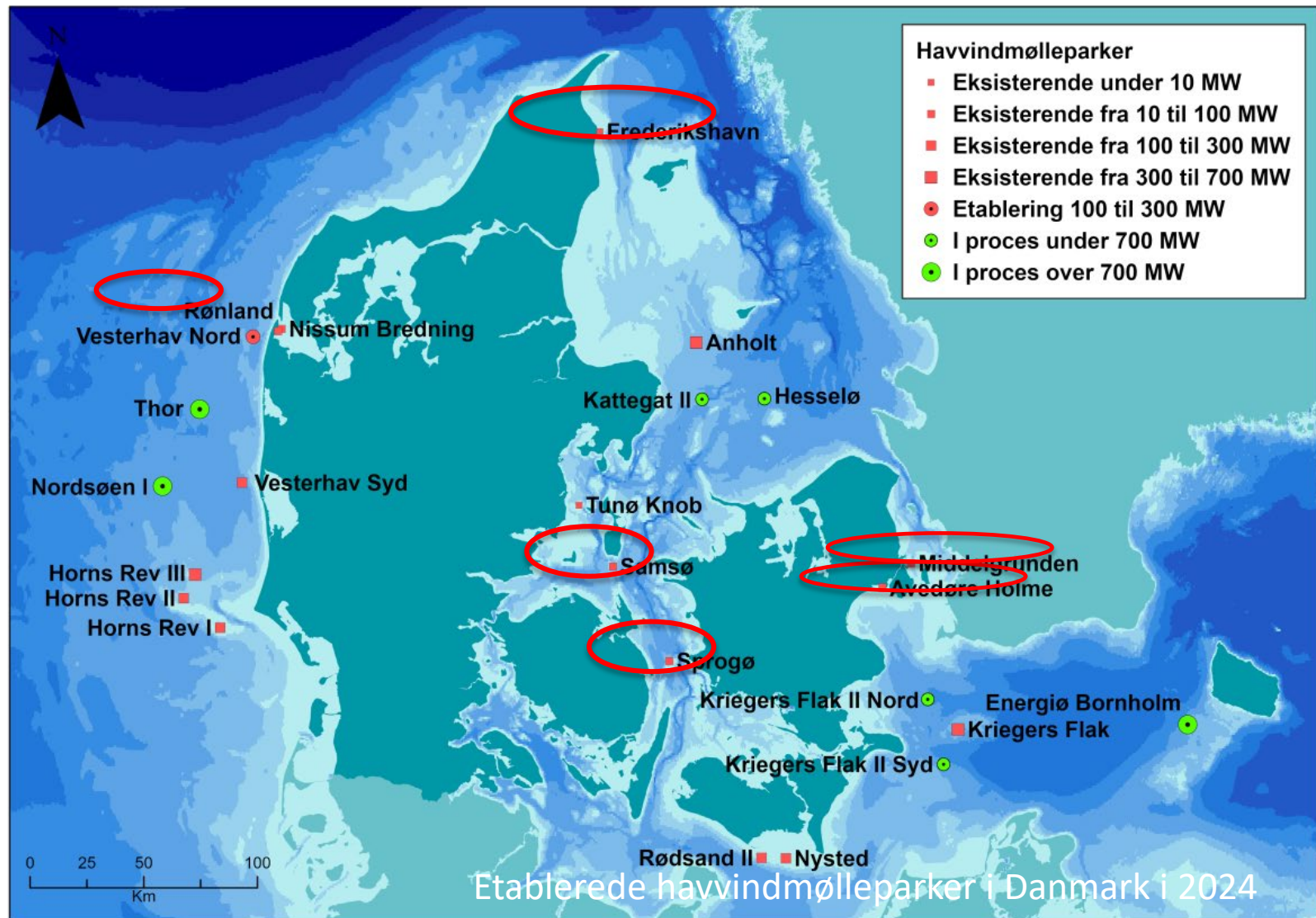
FOCUS
ADVOKATER

Åben dør-ordningen

- VE-anlæg kan i DK opstilles på to måder: Gennem statslige udbud eller gennem åben dør-ordningen
- Udstedelsen af forundersøgelser-, etablerings- og elproduktionstilladelser under åben dør-proceduren blev etableret i 1999 i VE-lovens §§ 22, 25 og 29
- Formålet var bl.a. at understøtte markedsudviklingen til at fremme udbygningen af vedvarende energi
- Var tiltænkt små og kystnære projekter, som ikke indgår i den centrale udbudsprocedure, eller projekter, der bygger på opdagelse af nye områder, som ikke indgår i den centrale udbudsrunde der bliver udbudt af Energistyrelsen
- Siden 1999 og frem til 2010 blev der opført 6 vindmølleparker under ordningen

De seks havvindmølleparker der blev etableret under ordningen fra 1999 til 2010 er:

- Middelgrunden (2000)
- Ved Rønland (2003)
- Samsø (2003)
- Frederikshavn (2003)
- Sprogø (2009)
- Avedøre Holme (2009-2010)

Åben dør-ordningen - fortsat

- Kendetegnende for ordningen er, at projektet gennemføres på udviklerens eget initiativ og risiko. Udvikleren vælger selv kapacitetsstørrelsen og placeringen. Udvikleren bærer alle omkostninger og får samtidig eventuelle gevinster
- Ansøgninger behandles efter et først til mølle princip – den der først ansøger til et område får en prioritetsstilling til det ansøgte område
- I første omgang giver det en eneret til en forundersøgelsestilladelse, idet selve retten til at etablere et konkret VE-anlæg på området selvsagt kræver, at der efter myndighedsbehandling og miljøvurdering mv. i sidste ende kan gives tilladelse til projektet
- I juni 2021 besluttede et politisk flertal at justere i ordningen, på baggrund af en analyse fra Energistyrelsen
- Analysen påpegede, at de ansøgte havvindmølleparker blev større og rykkede længere fra kysten
- Derfor var der behov for strategisk planlægning på havet og for bedre sammenføring af store mængder strøm på landet

Justeringen i 2021 i lov nr. 804 af 07-06-2022

- Der blev indført en afstandsbegrænsning, hvormed projekter indenfor åben dør-ordningen maksimalt kan ligge 15 km. fra kysten
- Den kommunale indsigelsesret blev til en vetoet
- Ordningen blev gjort teknologineutral, så alle VE-teknologier kunne byde ind, hvor ordningen før kun omfattede vind- og vandkraft
- Under behandlingen af lovforslaget, blev det konstateret, at EU-retlige aspekter ikke var inddraget heri. Energistyrelsen havde konkluderet i et udkast til et notat til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, at åben dør-ordningen ikke umiddelbart udgjorde statsstøtte
- Ændringerne trådte i kraft den 1. juli 2022

Ordningen bliver sat i bero

- Thor Havvindmøllepark
 - udbud afgjort december 2021
 - 5 aktører der bøde
 - 2,8 mia. kr. efter en CfD model
 - Lodtrækning
 - 1. gang der betales til staten
 - Marked?
- Den 1. februar 2023 blev sagsbehandlingen stillet i bero
- Energistyrelsen havde før den 4. april 2022 to verserende ansøgninger om forundersøgelsestilladelse
- Fra den 4. april 2022 og frem til den 1. februar 2023 modtog Energistyrelsen 54 nye ansøgninger om forundersøgelsestilladelse under åben dør-ordningen
- 44 er modtaget i perioden den 4. april - 30. juni 2022 (følger regler, der var gældende indtil den 1. juli 2022)

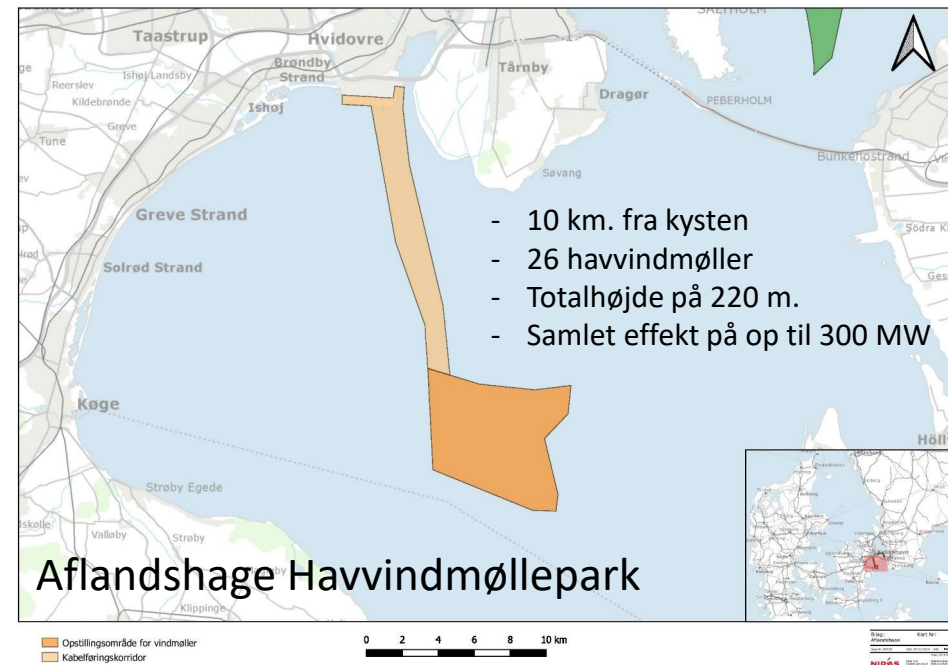
Ordningen bliver sat i bero (fortsat)

- 10 er modtaget i perioden 1. juli 2022 – 6. februar 2023 (følger nugældende regler)
- 17 er sidenhen trukket tilbage, heraf 16 som følge af overlap med statslige arealreservationer til udbud
- 12 overlapper med andre ansøgninger og ligger derfor i "kø" til at få undersøgt, om de kan få forundersøgelsestilladelse, hvor "først til mølle" princippet skal iagttages
- Der var således 27 ansøgninger om forundersøgelsestilladelse under sagsbehandling i Energistyrelsen, når der ses bort fra ansøgninger, der "ligger i kø" eller var trukket tilbage, da ordningen blev sat i bero

Ordningen åbnes på klem

- Energistyrelsen traf den 3. marts 2023 afgørelse om at opretholde to etableringstilladelser, der blev givet i efteråret 2022
 - tilladelserne blev vurderet ikke at være i strid med EU-statsstøttere reglerne
- Der er her tale om Aflandshage Havvindmøllepark og Frederikshavn Havvindmøllepark
- Projekterne fik meddelt forundersøgelsestilladelser i hhv. 2019 og 2018 – altså før der var etableret et reelt marked
 - projekterne er vurderet til ikke at være i strid med EU-retten

Ordningen åbnes på klem – fortsat

- Den 20. marts 2023 genoptog Energistyrelsen sagsbehandlingen af Jammerland Bugt Havvindmøllepark, Lillebælt Syd Havvindmøllepark, Omø Syd Havvindmøllepark og Nordre Flindt Havvindmøllepark
- Disse parker har fået forundersøgelsestilladelse igennem ordningen før 2021, hvorfor disse ligeledes af Energistyrelsen vurderes ikke at være i strid med EU-statsstøttereglerne

Ordningen lukkes - næsten!

- Siden sagsbehandlingen af havvindprojekterne på åben dør-ordningen i februar 2023 blev sat i bero, forsøgte regeringen at trykteste alle muligheder for at justere modellen
- Intentionen har hele tiden været at sikre mere ny havvind inden 2030 og helst allerede i 2028
- Det var dog ikke muligt at justere ordningen inden for rammerne af EU-reguleringen på en måde, som ville give en hurtigere havvindsudbygning
- Derfor fik de tre tilbageværende kommercielle ansøgninger på Vikinge Banke, Kadet Banke og Paludan Flak afslag, og åben dør-ordningen blev lukket ved lov
- Loven af 1.7.2024 gælder ikke for ansøgninger om forundersøgelsestilladelse indgivet før lovens ikrafttrædelse.

Ordningen lukkes - næsten!

- Energiklagenævnets 3 afgørelser i juni 2024
 - Vikinge Banke Havvindmøllepark
 - Paludan Flak Vindmøllepark
 - Kadet Banke
- Indgivet ansøgninger før lovændringerne i juli 2022
 - Omfatter af de tidligere gældende regler
- Afslag på forundersøgelsestilladelse i december 2023
 - Pga. statsstøtte-problematikken
- Energiklagenævnet:
 - Manglende fyldestgørende begrundelse efter forvaltningslovens § 22, jf. § 24
 - Manglende partshøring
 - Mangler individuel vurdering om kriterierne for statsstøtte i hvert enkelte og konkrete tilfælde er opfyldt?

Jammerland Bugt Havvindmøllepark

- Modtog forundersøgelsestilladelse i 2014 igennem ordningen
- Forundersøgelsestilladelsen giver mulighed for etablering af op til 80 kystnære havmøller med totalhøjder på over 150 meter og med en kapacitet på mellem 3 og 7 MW pr. mølle
- Området strækker sig fra Asnæs' sydvendte kyst mod syd til området vest for Reersø og udgør ca. 71 km².
- Den kystnære havmøllepark blev planlagt at have en samlet kapacitet på op til 240 MW og maksimalt 60 havvindmøller

Jammerland Bugt Havvindmøllepark

- Der blev opstillet to scenarier for hvordan havvindmølleparken skulle se ud
- Scenarie 1: opstilling af 34 havvindmøller med en kapacitet på 7 MW hver
- Scenarie 2: opstilling af 60 havvindmøller med en kapacitet på 3 MW hver
- Nu vil bygherre, European Energy A/S, opstille 16 havvindmøller med en totalhøjde på 256 m. med en kapacitet på op til 15 MW hver, beliggende 6 km. fra kysten
- Skal der ansøges om en ny forundersøgelsestilladelse?

C-518/13 - Eventech

Ingen selektiv fordel

Londons sorte taxier blev ikke betragtet som modtagere af selektiv støtte, da adgangen til busbanerne blev anset som en del af deres offentlige transportfunktion, som sikrer borgernes mobilitet og trafikafvikling.

Ingen økonomisk fordel

Adgangen til busbaner blev ikke set som en økonomisk fordel, men snarere som et led i opfyldelsen af offentlige forpligtelser, som taxierne allerede havde.

Manglende konkurrenceforvridding

Det blev vurderet, at adgangen til busbaner for sorte taxier ikke nødvendigvis fordrejede konkurrencen i en grad, der krævede intervention efter statsstøttereglerne.

Energiklagenævnets afgørelse

Betingelserne i Eventechdommen er ikke opfyldt, hvorfor vederlagsfrie forundersøgelsestilladelser til kommercielle projekter under åben dør-ordningen er omfattet af statsstøttereglerne

”Først til mølle” er under de aktuelle markedsforhold ikke i overensstemmelse med princippet om ikke-diskrimination

Hvad er statsstøtte?

- Skal sikre, at offentlige institutioner ikke påvirker konkurrencen mellem virksomheder ved brug af offentlige midler
- Reguleret i Traktaten om den Europæiske Unions Funktionsmåde ("TEUF") + Konkurrencelovens §§ 11 a
- Støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, som truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner
- Seks betingelser for, at der er tale om statsstøtte

TEUF Artikel 107

Stk. 1 – Forbudsreglen

Bortset fra de i traktaterne hjemlede undtagelser er **statsstøtte** eller **støtte**, som **ydes ved hjælp af statsmidler** under enhver tænkelig form, og som **fordrejer** eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at **begunstige visse virksomheder** eller **visse produktioner**, uforenelig med det indre marked, i det omfang den **påvirker samhandelen** mellem medlemsstaterne.

Stk. 2 – Foreneligt

Forenelige med det indre marked er:

- a) støtte af **social karakter til enkelte forbrugere**, forudsat at den ydes **uden forskelsbehandling** med hensyn til varernes oprindelse
- b) støtte, hvis formål er at råde bod på skader, der er forårsaget af **naturkatastrofer** eller af andre usædvanlige begivenheder
- c) støtteforanstaltninger for økonomien i **visse af Forbundsrepublikken Tysklands** områder, som er påvirket af Tysklands deling, i det omfang de er nødvendige for at opveje de økonomiske ulemper, som denne deling har forårsaget. Fem år efter Lissabontraktatens ikrafttrædelse kan Rådet på forslag af Kommissionen vedtage en afgørelse om ophævelse af denne litra.

Stk. 3 – Kan være foreneligt

Som forenelige med det indre marked **kan** betragtes:

- a) støtte til fremme af den økonomiske udvikling i **områder**, hvor **levestandarden er usædvanlig lav**, eller hvor der hersker en **alvorlig underbeskæftigelse**, samt i de områder, der er nævnt i artikel 349, under hensyn til deres strukturelle, økonomiske og sociale situation.
- b) støtte, der kan **fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse** eller afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i en medlemsstats økonomi
- c) støtte til fremme af **udviklingen af visse erhvervsgrøner eller økonomiske regioner**, når den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse
- d) støtte til **fremme af kulturen og bevarelse af kulturarven**, når den ikke ændrer samhandels- og konkurrencevilkårene i Unionen i et omfang, der strider mod de fælles interesser
- e) **andre former for støtte**, hvorom Rådet på forslag af Kommissionen træffer afgørelse.

De seks kumulative statsstøttebetingelser:

- Statsmidler, hvis brug kan tilregnes staten
- Økonomisk fordel
- Selektivitet
- Modtageren skal udøve økonomisk virksomhed
- Risiko for fordrejning af konkurrence
- Samhandelspåvirkning (kun TEUF betingelse)

Konsekvenserne af ulovlig statsstøtte

- Offentlige dispositioner, som opfylder betingelserne, er støtte, og er anmeldepligtig
- Støtten skal godkendes af Europa-Kommissionen, inden den kan gives.
- Sker det ikke, kan støtten kræves tilbagebetalt med renter

Statsstøttebetingelserne og ordningen

Betingelserne	Ordningen
1. Statsmidler, hvis brug kan tilregnes staten <ul style="list-style-type: none">- Midlerne skal have været i statens "lomme" eller på anden måde kontrolleret af staten	Området, altså undergrunden, hvor parkerne bliver etableret tilhører staten
2. Økonomisk fordel <ul style="list-style-type: none">- En overførsel af ressourcer til virksomheden eller fritagelse for omkostninger, som en virksomhed normalt skal bære, hvorved den økonomiske fordel er gratis eller uden tilstrækkelig betaling	Ordningen indebærer, at udviklerne ikke skal betale staten noget for at opstille parkerne – staten giver altså afkald på et område. Men var adgangen til havbunden noget værd for virksomhederne?
3. Selektivitet <ul style="list-style-type: none">- Når der er tale om regler, der er gældende for en bestemt type virksomhed eller produktion	Ordningen er gældende for virksomheder der ønsker at etablere havvindmølleparker
4. Modtageren skal udøve økonomisk virksomhed <ul style="list-style-type: none">- Vurderingen sker altid i forhold til en bestemt aktivitet- Om der findes et marked for et produkt/ydelse, kan afhænge af, hvordan dette er organiseret i medlemsstaten.	Indtil 2021 næppe et marked for opførelse af kystnære havvindmøller – men ...
5. Risiko for fordrejning af konkurrence <ul style="list-style-type: none">- Hænger sammen med betingelse nr. 2 – er der en økonomisk fordel for en virksomhed, er der ofte risiko for fordrejning af konkurrencen	Ordningen indebærer en økonomisk fordel, hvorfor der er risiko for fordrejning af konkurrencen
6. Samhandelspåvirkning (kun TEUF betingelse) <ul style="list-style-type: none">- Fordrejningen skal påvirke samhandlen i EU	Etablering af havvindmølleparker må betragtes som et EU- eller globalt marked, og ordningen kan tiltrække udenlandske investeringer (på bekostning af investeringer i andre lande)

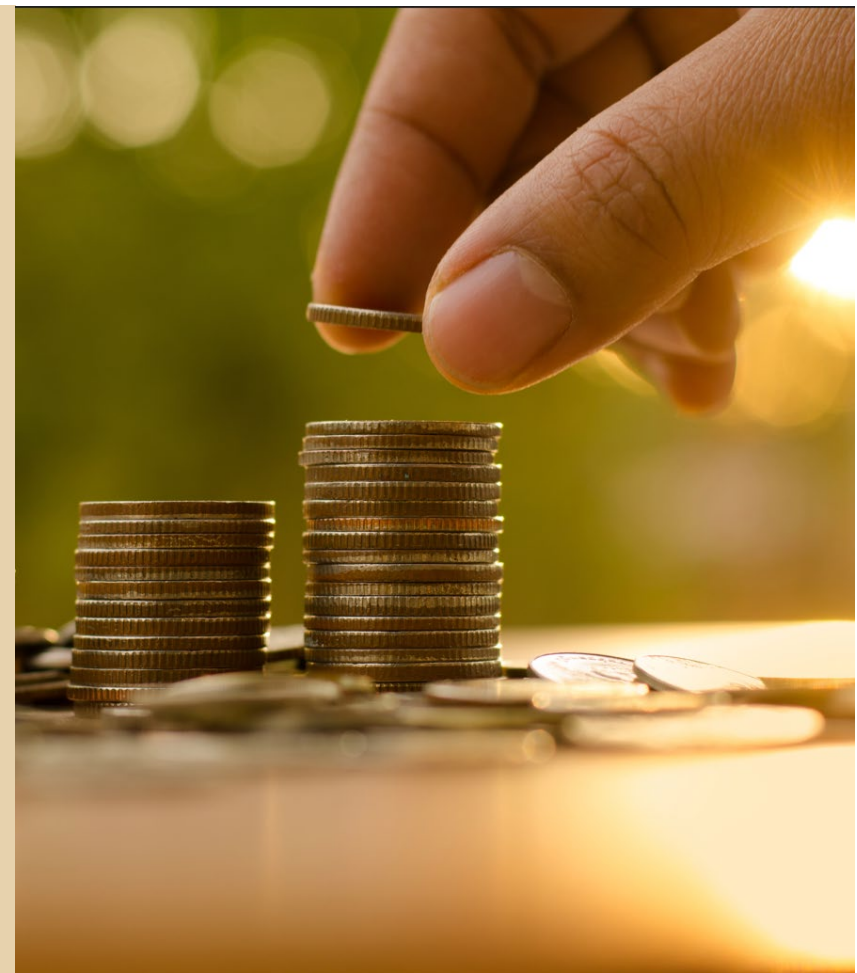
Statsmidler, hvis brug kan tilregnes staten

- Begrebet "stat" omfatter ikke blot centraladministrationen, men også decentrale og lokale myndigheder på alle niveauer.
- Midler tilhørende en offentligt kontrolleret virksomhed er "statsmidler"
- Selv midler tilhørende private er "statsmidler", hvis brugen kontrolleres af myndighederne
- Brugen af statsmidler skal kunne tilregnes staten
 - Hvis pengene kommer direkte fra private til modtageren, uden at være kontrolleret af staten, er der ikke tale om statsmidler, jf. C-379/98 *Preussen Elektra*

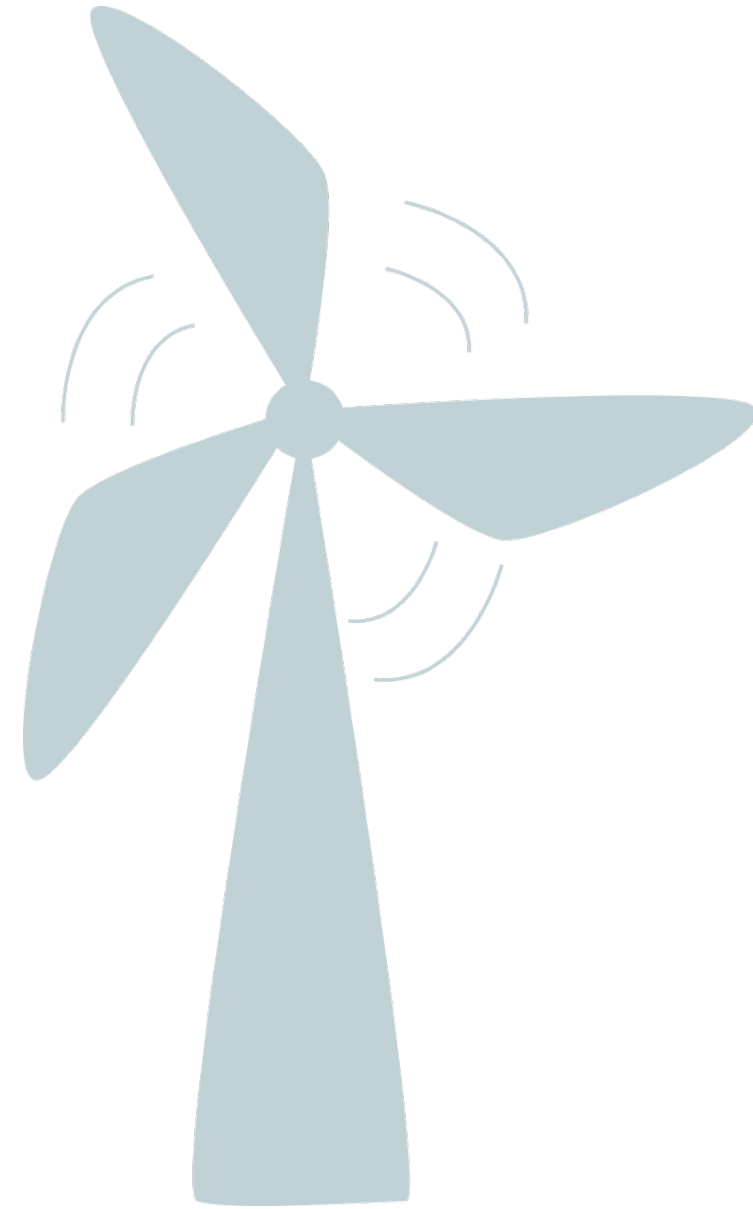
Økonomisk fordel

- MEOP: Market Economy Operator Principle
 - *“In order to determine whether such action is in the nature of State aid, it is necessary to assess whether, in similar circumstances, a private investor operating in normal conditions of a market economy (a private investor) [...] could have been prompted to make the capital contribution in question”*
 - T-228/99 og T-233/99 *Westdeutsche Landesbank a.o. v. Commisison*, para. 245

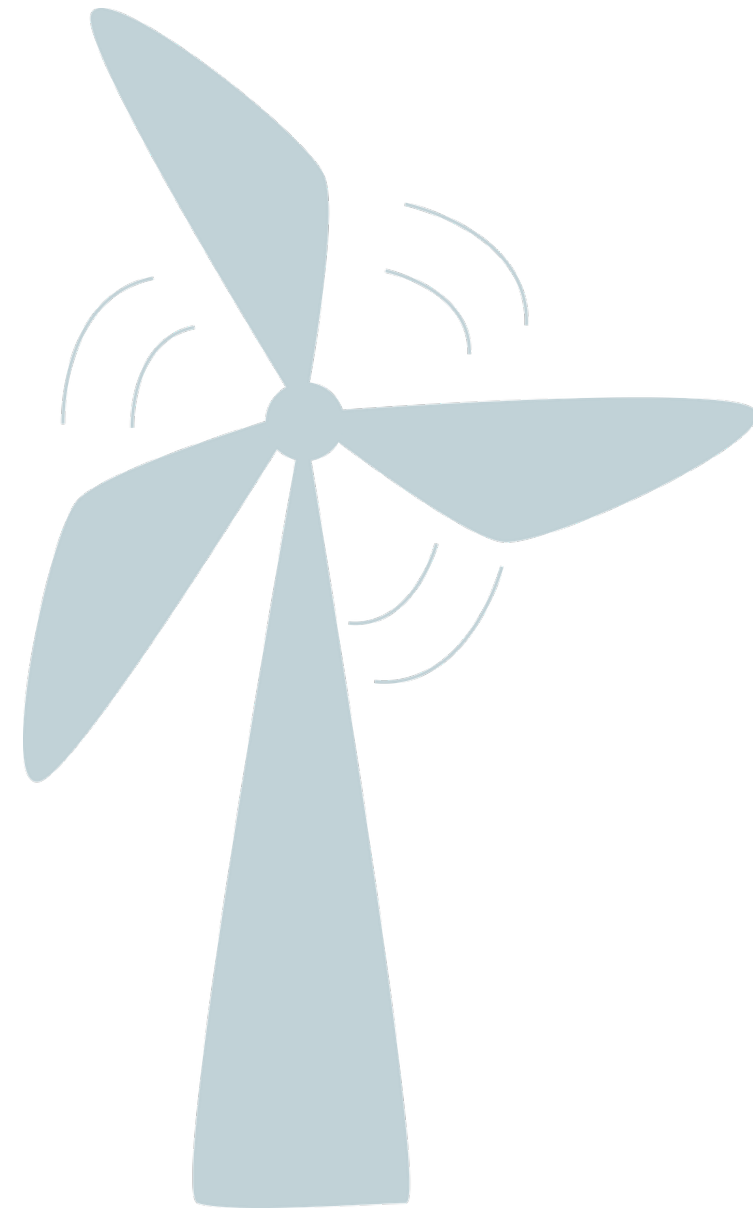
Selektivitet

- Selektivitetsbegrebet er særdeles bredt
- Visse virksomheder eller produktioner
- Støtte til hele sektorer, f.eks. slagterier, vil være selektivt
 - Anderledes med støtte efter konkurrenceloven: Her er støtte til sektorer ikke selektivt
 - For lovligt at kunne give støtte til hele sektorer, skal støtten dog samtidig ikke opfylde kriteriet om samhandelspåvirkning

Selektivitet

- Ikke selektivt:
 - Generelle ordninger, der gælder for alle virksomheder i alle sektorer i en medlemsstat (selskabsskatten)
- Materiel selektivitet:
 - De jure selektivitet: Selektivitet afledt af ‘retten’: ordninger, der er reserveret til visse virksomheder
 - De facto selektivitet: selvom der formelt er tale om en generel ordning, er strukturen af ordningen sådan, at den *”significantly favours a particular group of undertakings”*, jf. C-106/09P *Gibraltar*
 - Diskretionær selektivitet

Risiko for fordrejning af konkurrencen

- Sammenhæng med samhandelspåvirkning
- To separate elementer, men ofte behandlet samlet
- Betingelserne er let opfyldte – i nogle sager er der endda tale om en juridisk formodning

- Hvis markedet er åbent for konkurrence
 - *C-730/79 Philip Morris*, para 11.

- Bredt koncept
 - Opfyldt, når en virksomhed ved støtteordningen potentielt stilles bedre end andre

Risiko for fordrejning af konkurrencen

- Kritik af den lette opfyldelse:
 - Økonomer har sagt:
 - Støtte, der retter markedsfejl, fordrejer ikke konkurrencen – men reparerer en eksisterende fordrejning En ekstern statslig intervention er godt for markedsefficiens
 - Små støtteordninger kan ikke gøre nogen særlig forskel for konkurrencen
 - Sandt, men er det virkelig muligt at se de enkelte ordninger isoleret?
 - Hvis én lille ordning godkendes, skal alle små ordninger vel godkendes
 - » Kan give voldsomme kumulative effekter
 - Hvad med reaktioner fra andre medlemsstater?
 - » Konkurrencen flyttes fra konkurrence mellem virksomheder til konkurrence mellem medlemsstater

Samhandelspåvirkning

- Alle tidligere gennemgåede kriterier er identiske fsva. TEUF og konkurrenceloven (dog en lille forskel fsva. selektivitet)
- Samhandelspåvirkning er ikke et krav efter konkurrenceloven
- Det er ikke nødvendigt at påvise, at en støtteordning har en aktuel effekt på samhandlen, blot at den kan påvirke

Modtageren skal udøve økonomisk virksomhed

Foreninger og sportsklubber kan sagtens være "virksomheder"

Ikke afgørende, om enheden er etableret med gevinst for øje.

Vurderingen sker altid i forhold til en bestemt aktivitet.

Modtageren skal udøve økonomisk virksomhed

- Traktatens artikel 107, stk. 1, finder ikke anvendelse, når staten optræder ”som udøver af offentlig myndighed” eller når offentlige enheder handler ”i deres egenskab af offentlige myndigheder”
- En enhed kan anses for at optræde som udøver af offentlig myndighed, når den pågældende aktivitet er et led i statens væsentlige opgaver eller er forbundet med disse opgaver som følge af sin art, sit formål og de regler, den er undergivet
- Følgende aktiviteter er ikke økonomiske aktiviteter (medmindre medlemsstaten har besluttet at indføre markedsmekanismer på området):

Modtageren skal udøve økonomisk virksomhed

- Hæren og politiet
- Luftfartssikkerhed og –kontrol
- Søfartssikkerhed og –kontrol
- Forureningsovervågning
- Organisation, finansiering og fuldbyrdelse af fængselsstraffe
- Offentlige myndigheders byggemodning og fornyelse af offentlige arealer
- Indsamling af oplysninger til brug for offentlige formål på grundlag af en lovfæstet forpligtelse, der pålægges de pågældende virksomheder til at meddele disse oplysninger

Eksisterende ctr. ny støtte

- dr. Jur. Niel Fenger i UfR 2010B.93
- Forordning (EU) 2015/1589
 - Eksisterende støtte → Bl.a. hvis støtten blev indført, før der var et marked
 - Ny støtte → enhver støtte, som ikke er eksisterende støtte, herunder ændringer i eksisterende støtte
- Forordning (EF) 794/2004
 - Ændring i eksisterende støtte → Enhver ændring, der ikke er af ren formel eller administrativ art

Ændringer i eksisterende støtte?

- Forenede sager C-915/19 og C-917/19 (Eco Fox)
 - Italiensk oprettelse af et nationalt marked for biodiesel
 - Ordningen fik Kommissionens godkendelse
 - Vægtningskoefficienter efterfølgende ændret af Italien
 - Koefficienter ikke element i godkendelse → Ikke ændring af eksisterende støtte

- T-462/13 (Itelazpi, SA)
 - Spanien ville skifte fra jordbaseret analog TV til jordbaseret digital TV
 - I mellemtiden var også satellit baseret TV vundet frem
 - Ikke tale om en simpel ændring → Ny støtte

Opsamling

- En foranstaltning giver den støttemodtagende virksomhed en fordel, hvis den bringer virksomheden i en bedre finansiel situation end den, som virksomheden ville have opnået på sædvanlige markedsbetingelser – altså uden statslig indblanding
- Ift. åben dør-ordningen er det nødvendigt at se, hvordan virksomhederne kan opnå en fordel
- At myndighederne blev nødt til at overveje dette, skyldtes den markedsudvikling der kom til udtryk i udbuddet af Thor havvindmøllepark i 2021
- Udbuddet af Thor havvindmøllepark blev første gang, at der i Danmark reelt blev tilbudt en betaling til staten i et havvindudbud
- Dette kan indikere, at markedet er modnet i en sådan grad, at retten til at projektudvikle og etablere en havvindmøllepark repræsenterer en værdi, som virksomhederne er villige til at forpligte sig til at betale staten for

Vurdering

- Med markedssituationen indtil 2020 kunne der ikke argumenteres mod, at staten lovligt kan give afkald på indtægter, da VE-lovens formål var at udvikle VE på havet. Markedet opstod i løbet af processen
- Derudover vil tildeling af eneretten på baggrund af først til mølle princippet, i den nuværende markedssituation, ikke sikre udvælgelsen af den mest egnede operatør til at opfylde formålet om at udvikle markedet
- Da ordningen ikke er anmeldt til EU-Kommissionen, vil tildeling af nye tilladelser under åben dør-ordningen efter Thor-udbuddet i 2021 udgøre ulovlig statsstøtte

Konklusion

- Som følge af Thor-udbuddet i 2021, blev det vurderet, at en eneret til at undersøge mulighederne for og efterfølgende at kunne etablere en havvindmøllepark repræsenterer en værdi for opstilleren
- Dette skyldes at der i åben dør-processen er en tæt sammenhæng mellem den eksklusive ret til at foretage forundersøgelser og den efterfølgende ret til at ansøge om at opnå etableringstilladelse
- Dermed vil staten give afkald på statsmidlerne, ved at tildele retten til forundersøgelse vederlagsfrit
- Tildelingen vurderes også at indebære en selektiv økonomisk fordel, der begunstiger visse virksomheder frem for andre og kan forvride konkurrencen og påvirke samhandlen på det indre marked
- Alle betingelserne for statsstøtte i TEUF artikel 107, stk. 1, vil derfor være opfyldt

Spørgsmål?

Vores kontorer

ODENSE

Focus Advokater P/S
Cortex Park Vest 3
5230 Odense M
Tel. +45 63 14 20 20
Focus-advokater.dk

KØBENHAVN

Amaliegade 40B
DK-1256 København
Tel. +45 63 14 20 20

SVENDBORG

Havnepladsen 3A, 2.
DK-5700 Svendborg
Tel. +45 63 14 20 20

KOLDING

Toldbodgade 10, 4.
DK-6000 Kolding
Tel. +45 75 71 20 20

Vi deler viden

Tilmeld dig vores [nyhedsbreve](#)

Følg os på [LinkedIn](#) | [Facebook](#) | [Instagram](#)

Priskoordinering på elengrosmarkedet

*– konkurrenceretlige
problemstillinger, brugen af AI-
redskaber og markedsmanipulation*

Partner og advokat, Sonny Gaarslev
Seniorøkonom, Thomas Andersen

Agenda

1. Introduktion til konkurrenceretten

2. Konkurrenceretlige risici ved anvendelse af prisalgoritmer

3. REMIT: Regulering af handel på energiengrosmarkeder

4. Udbredelsen af algoritmer har fordele og ulemper

5. Strategier bag algoritmisk handel

6. Adfærd, der kan udgøre markedsmanipulation på energiengrosmarkederne

7. Compliance og algoritmisk handel

Introduktion til konkurrenceretten

Konkurrencerettens to forbudsbestemmelser:

1. Forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler (TEUF artikel 101 / konkurrencelovens § 6)
2. Forbuddet mod misbrug af dominerende stilling (TEUF artikel 102 / konkurrencelovens § 11)

Reglernes overordnede formål:

- At beskytte konkurrencen for derigennem at maksimere forbrugervelfærd
- Effektiv opretholdelse af det indre marked

Eksempler fra praksis: Konkurrencebegrænsning efter artikel 101 og § 6 på elmarkederne

- **Effekthandel**, hvor handelsvirksomheden Effekthandel sammen med 49 værker ifølge Konkurrencerådet har koordineret priser og bud ved deltagelse i auktioner om elreserver til det statsejede Energinet. De 49 værker skulle hver især have indgået en aftale med Effekthandel om, at Effekthandel skulle sætte værkernes priser i mFRR-auktionerne. Alle sagerne er indbragt for Konkurrenceankenævnet henholdsvis Sø- og Handelsretten.
- **Koordinering af abonnementspriser for service på naturgas**: Hovedstadsregionens og Midt-Nords Naturgasselskab (tidligere HMN Naturgas) og Gastech-Energi skulle hver betale en bøde på otte millioner kroner for ulovligt at have koordineret priser på service af naturgasfyld. Samtidig blev fire personer idømt personlige bøder.
- **Power exchanges**: Elbørserne EPEX Spot og Nord Pool blev tildelt bøder på 5,98 mio. EUR for at have aftalt ikke at konkurrere på spotmarkedet for el i EØS i 2011 og 2012. Overtrædelsen skete under drøftelser om at oprette et indre energimarked (IEM), som er et initiativ fra Kommissionen for at samle de nationale elmarkeder. Under arbejdet om de tekniske løsninger for handel over landegrænserne aftalte elbørserne også at dele markederne imellem sig.

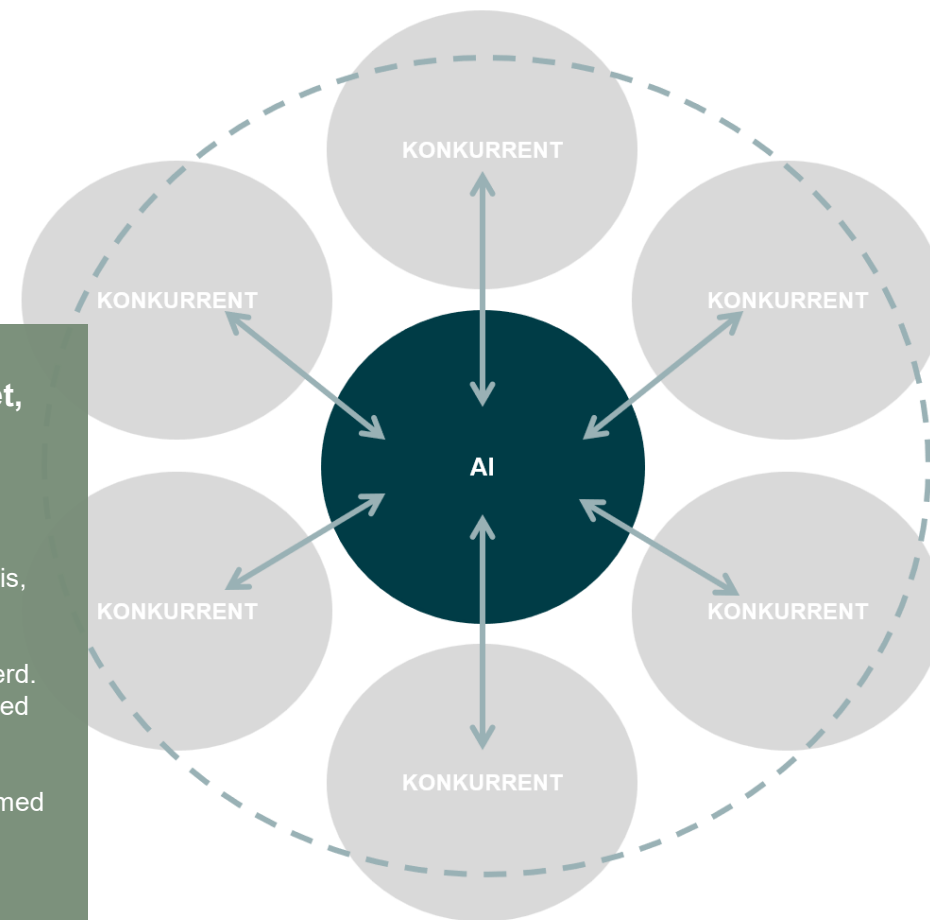
Konkurrenceretlige risici ved anvendelse af prisalgoritmer

Koordinerede effekter ved anvendelsen af prisalgoritmer

- **"Hub-and-spoke"** – hvor konkurrerende virksomheder anvender den samme prisalgoritme eller datasæt til at fastsætte priser.
- **"Predictable agent"** – hvor prisalgoritmen reagerer på en forudsigelig måde. Dette muliggør, at algoritmen kan signalere en "intention".
- **"Autonomous machine"** – hvor algoritmen kan blive så kompleks og sofistikeret, at den eksempelvis via en målsætning om profitmaksimering kan lære sig selv stiltiende koordinering med andre.

Praksis er (indtil videre) meget begrænset, men teoretisk kan følgende udledes af sager om samordnet praksis:

- C-542/14, **VM Remonts**, hvorefter virksomheder i teorien kan holdes ansvarlige for samordnet praksis, trods at koordineringen er sket i fravær af direkte kommunikation mellem de konkurrerende virksomheder og alene bygger på tredjeparts adfærd. Dog forudsat som minimum, at virksomhederne med rimelighed kunne forudse den konkurrencebegrænsende adfærd, og at virksomhederne var indstillede på at løbe den dermed forbundne risiko.
- C-74/14, **Eturas m. fl.**, hvorefter det kan være afgørende for, om parallel adfærd kan kategoriseres som en samordnet praksis, at virksomhederne er bevidste om, at konkurrenter anvender den samme prisalgoritme.
- Se i øvrigt Konkurrencerådets afgørelse den 30. juni 2020 afgørelse **Ageras** om en platform for revisionsydelse.

EU har identificeret tre mulige risici

Algoritmisk tilpasning

Parallel brug af adskilte selvstående/deep-learning (prisfastsættelses)algoritmer, som gennem deres automatiske, gensidige interaktion kan føre til en tilpasning af konkurrenternes (prisfastsættelses)adfærd uden egentlig koordinering.

Der sker ikke et "meeting of minds" konkurrenterne imellem, men muligvis indirekte mellem deres AI-værktøjer?

Uklart om det vil være ulovligt efter gældende ret.

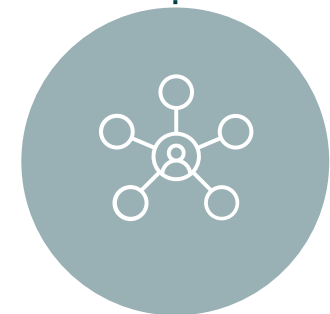
Algoritmisk facilitering

Situationer, hvor algoritmer bruges til at støtte eller implementere allerede eksisterende karteller.

I denne situation bruges algoritmen kun til at understøtte implementeringen af den konkurrencebegrænsende aftale.

Kan eksempelvis være at konkurrenter aftaler, at de skal bruge AI til at foretage prissætningen eller en aftale om, at kommunikation sker gennem AI.

Dette er utvivlsomt forbudt efter konkurrencereglerne.

Algoritmisk tilpasning gennem tredjepart

Her er intet samarbejde mellem konkurrenterne, men alle bruger den samme tredjepart (AI) til deres prissætning.

Vil nok i praksis være vanskeligt at bevise, at man er klar over, at ens konkurrenter bruger samme AI.

REMIT: *Regulering af handel på energiengrosmarkeder*

- Sikrer integritet og gennemsigtighed på energiengrosmarkederne for at fremme åben og fair konkurrence
- Skal bekæmpe markedsmanipulation og insiderhandel
- Stiller krav til alle aktører, der ønsker at deltage på de fælles europæiske energiengrosmarkeder

Centrale bestemmelser i REMIT ift. markedsmanipulation og algoritmisk handel

- **Artikel 2, 2): Definition på "markedsmanipulation"**
- **Artikel 2, 3): Definition på "forsøg på markedsmanipulation"**
- **Artikel 2, 18): Definition på "algoritmisk handel"**
 - Handel, hvor en computeralgoritme automatisk bestemmer de forskellige parametre ifm. en handelsordre, f.eks. om ordren skal afgives, tidspunkt, pris, mængde, og hvordan ordren skal håndteres efter afgivelsen, med begrænset eller helt uden menneskelig indblanding.
- **Artikel 5: Forbuddet mod markedsmanipulation**
 - Enhver deltagelse i eller forsøg på deltagelse i markedsmanipulation på engrosenergimarkeder er forbudt.
- **Artikel 5a: Konkrete compliance- og oplysningskrav ved brug af algoritmer**
 - Krav om effektive systemer og risikokontrolforanstaltninger
 - Indberetningspligt til den nationale regulerende myndighed ved anvendelse af algoritmer

Udbredelsen af algoritmer har fordele og ulemper

1

Algoritmisk handel er udbredt og stigende

Algoritmisk handel bruges til at bestemme handelsparametre som pris og mængde med begrænset menneskelig indgriben, og det anvendes ofte som en del af en bredere handelsstrategi.

Algoritmer varierer fra simple og regelbaserede til avancerede og selv-lærende teknikker. Algoritmer bruges f.eks. til at optimere handel på tværs af tid og markeder.

2

Energiovergangen driver væksten i algoritmisk handel

Behovet for konstant at balancere positioner på grund af uforudsigelig vedvarende energiproduktion øger brugen af algoritmer, især i el-spotmarkedet (day-ahead og intraday).

Denne tendens er drevet af det øgede behov for at reagere hurtigt på ændringer i energiproduktionen, især i sidste øjeblikshandler.

3

Fordele og ulemper ved algoritmisk handel

Algoritmisk handel kan øge likviditet og forbedre prisdannelsen, men det kan også skabe markedsvolatilitet, mindske gennemsigtigheden og øge kompleksiteten.

Ligeledes skaber brugen af algoritmer adgangsbarrierer, der begrænser markedsadgangen for nye aktører.

4

Overvågning kræver mere dataintensive tilgange

Den komplekse og høje frekvens af handelsordrer i algoritmisk handel gør det nødvendigt med mere sofistikerede overvågningsmetoder for at identificere mistænkelige mønstre.

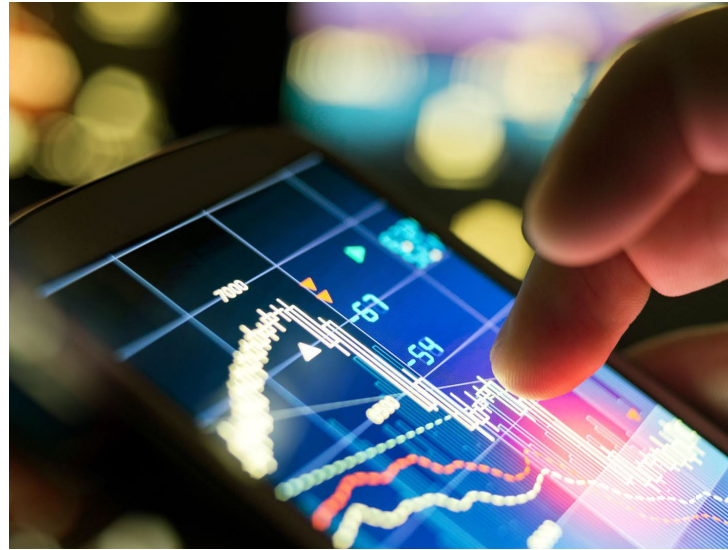
Dette kræver en grundig analyse af store datamængder og et fokus på at opdage adfærd, der kan indikere manipulation eller misbrug af markedsinformation.

Typer af algoritmer på energiengrosmarkederne

Signal generators

Algoritmer, der signalerer optimale handelsmuligheder ud fra data og som understøtter handelsbeslutninger.

Execution algorithms

Algoritmer, der placerer ordrer til eksekvering af handeler, typisk inden for prædefinerede pris- og volumengrænser.

Trading algorithms

Algoritmer, der identificerer optimale handelsmuligheder baseret på data og efterfølgende placerer ordre til eksekvering af handler.

Strategier bag algoritmisk handel

Spredning af ordremængden over tid

- Algoritmer anvendes til at fordele handelsvolumen over tid eller på tværs af markeder for at minimere prispåvirkningen. Dette sker f.eks. ved tilpasning af ordrestørrelser til markedslikviditeten for at øge sandsynligheden for at få en pris, der er tættest muligt på den sande markedsværdi.

Spread trading

- Algoritmer anvendes i forsøg på at opnå profit ved at udnytte prisforskelle mellem forskellige produkter, geografiske markeder eller tidspunkter.

Market making

- Algoritmer anvendes til at placere købs- og salgsordrer på begge sider af ordrebogen for at balancere volumener og undgå en fysisk position, samtidig med at profitten maksimeres via forskellen mellem købs- og salgspriser.

Eksempler på adfærd der kan udgøre markedsmanipulation på energiengrosmarkederne

Wash trades

- Handler, hvor der ikke ændres ved ejendomsretten eller markedsrisikoen, eller hvor ejendomsretten eller markedsrisikoen overføres mellem parter, som handler i forening eller hemmelighed.
- Anvendelsen af wash trades kan føre til markedsmanipulation ved at sende urigtige eller vildledende signaler om priser, udbud og efterspørgsel og/eller ved at sikre eller forsøge at sikre priserne på et kunstigt niveau.
- Algoritmer, der forfølger forskellige handelsstrategier indenfor de samme eller relaterede produkter, hvilket kan resultere i wash trades, som vil blive betraget som markedsmanipulation..

Capacity hoarding

- Erhvervelsen af hele eller dele af den ledige transmissionskapacitet imellem to budområder uden at anvende kapaciteten eller uden at anvende den effektivt. Kapacitetshamstring kan skabe en prisforskel imellem to budområder, som ellers ikke ville være blevet skabt.
- Kapacitetshamstring vil blive betraget som markedsmanipulation, hvis adfærden fører til afgivelsen af urigtige eller vildledende signaler om priser, udbud eller efterspørgsel, eller hvis adfærden fører til, at priserne fastsættes på eller forsøges fastsættes på et kunstigt niveau.

Layering and spoofing

- Anvendelsen af mange små ordrer til forskellige priser (layering) eller en eller flere store ordrer til samme pris (spoofing) på den ene side af ordrebogen uden intention om at handle men i stedet instrumentelt til at påvirke priserne - med henblik på at kunne indgå i handler på den anden side af ordrebogen.
- Layering and spoofing-adfærd er designet til at afgive urigtige eller vildledende signaler om priser, udbud og efterspørgslen med henblik på at fastsætte prisen på et kunstigt niveau og vil derfor som udgangspunkt blive betraget som markedsmanipulation (eller forsøg derpå).
- Layering and spoofing sættes ofte i sammenhæng med algoritmer, fordi algoritmer kan facilitere handelsadfærden. Algoritmer kan også føre til utilsigtet layering and spoofing-mønstre.

Kilde: "GUIDANCE NOTICE – On the application of Article 5 of REMIT on the Prohibition of Market Manipulation", ACER (Wash trades, juni 2017) (Capacity hoarding, marts 2018) (Layering and spoofing, marts 2019)

Compliance og algoritmisk handel

01

ROBUST COMPLIANCE

Skab stærke ledelsesstrukturer og indfør beskyttelsesforanstaltninger, så REMIT-overholdelse løbende sikres med klare procedurer.

02

OVERVÅGNING & RAPPORTERING

Brug proaktive overvågningssystemer til at opdage og rapportere mulig mistænkelig markedsadfærd.

03

LØBENDE UDDANNELSE

Afhold regelmæssig træning for at øge opmærksomheden omkring compliance og for at sikre, at medarbejderne kender deres forpligtelser under REMIT.

04

UDVIKLING & TEST

Klare procedurer for udvikling og test af algoritmer, herunder datakvalitetstjek og korrekt dataoverførsel mellem applikationer.

05

DOKUMENTATION AF ALGORITMER

Al information om udvikling og brug af algoritmer bør dokumenteres grundigt for at sikre gennemsigtighed og sporbarhed.

06

OVERVÅGNING OG KONTROL I REALTID

Overvågningssystemer der automatisk opdager uregelmæssigheder og manipulerende handelsmønstre.

“Kill switch”-funktion, der kan stoppe alle algoritmiske handelsaktiviteter øjeblikkeligt ved problemer.

Kontakt os

Sonny Gaarslev
Partner, København

Dir. +45 38 77 43 62

Mob. +45 20 19 74 48

sgs@kromannreumert.com

Thomas Andersen
Seniorøkonom, København

Dir. +45 38 77 42 38

Mob. +45 24 86 00 98

tmas@kromannreumert.com

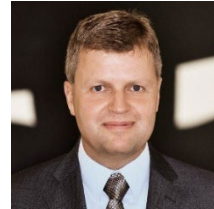
Kromann Reumerts Konkurrencegruppe

Jens Munk Plum
Partner

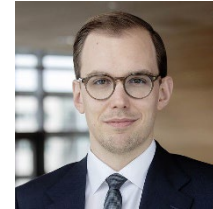
Morten Kofmann
Partner

Erik Bertelsen
Partner

Bart Creve
Partner

Sonny Gaarslev
Partner

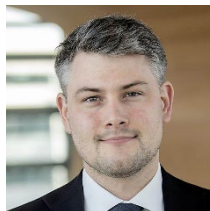
Carina Dall
Director

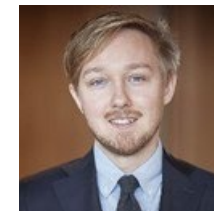
Peter Barslev
Director

Søren Andersen
Cheføkonom

Thomas Andersen
Seniorøkonom

Adrian Kielberg
Senioradvokat

Andreas Madsen
Advokat

Tim Kölsch
Advokat

Louise M. Helbo
Advokat

Agnieszka S.
Økonom

Elisabeth Laurents
Økonom

Simon Emborg
Advokatfuldmægtig

Rikke Geertsen
Advokatfuldmægtig

Maja V. Andersson
Advokatfuldmægtig

Christine Godsk
Erhvervsjuridisk fm.

Renas F. Demir
Advokatfuldmægtig

Victor D. Kunde
Advokatfuldmægtig

Frederik Knudsen
Erhvervsjuridisk fm.

Mikael Pedersen
Advokatfuldmægtig

Kasper Kroer
Legal Trainee

Karoline Lau
Legal Trainee

Frederikke Ipsen
Legal Trainee

Annika Madsen
Legal Trainee

Hvorfor gavner prislofter hverken forbrugerne eller konkurrencen?

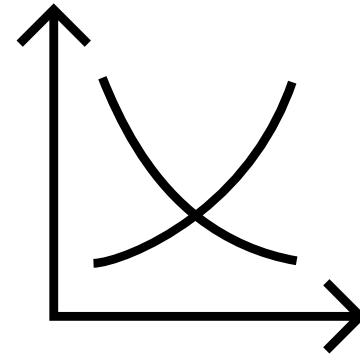
Fjernvarmeselskabernes konkurrencesituation

- **Forbrugerejet**
Kunden ejer selskabet
- **Hvile-i-sig-selv**
Virksomhedernes indtægter og omkostninger skal balancere.
- **Substitutionsprincippet**
Varmen må ikke være dyre end det billigste alternativ.
- **Projektbekendtgørelsen**
Projektet må kun gennemføres hvis det er det bedste samfundsøkonomisk, selskabsøkonomisk og bruger-økonomisk.

Prissætning af en vare

Hvordan prissætter man en vare:

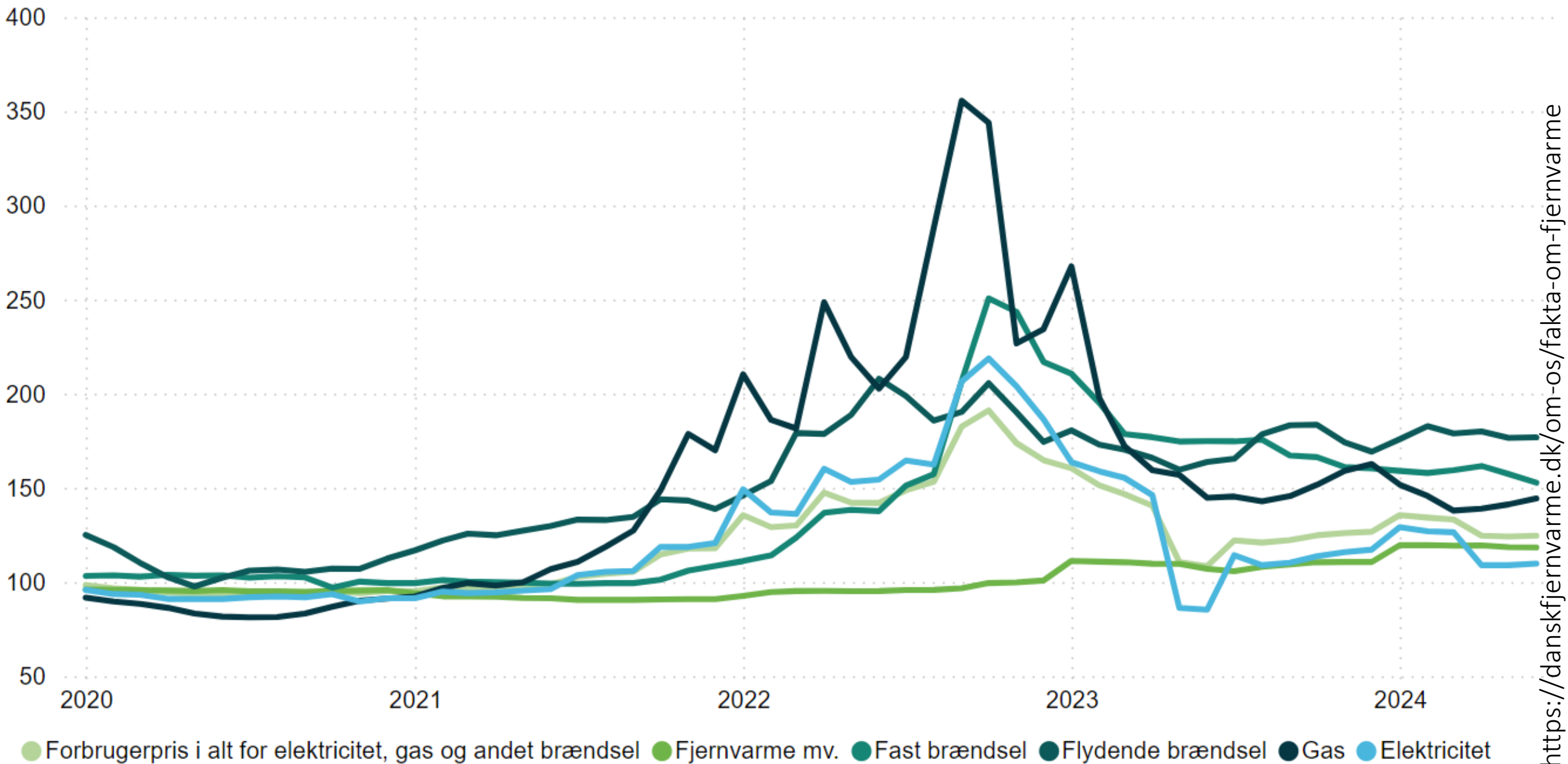
- Prissætning baseret på efterspørgslen på markedet

- Prissætning baseret på omkostninger.

Udvikling i energipriser, indeks 2015=100

Forbrugerprisloftet

Klimaaf tale om grøn strøm og varme 2022

Regeringen (Socialdemokratiet) og KL indgik den 29. juni 2022 en aftale om fremskyndet planlægning for udfasning af gas til opvarmning og klar besked til borgerne.

Intentionen med Klimaaf tale om grøn strøm og varme 2022 var at ”give bedre vilkår for investeringer i den grønne omstilling, sikre en hurtig udrulning af grøn varme og øge forbrugerbeskyttelsen”.

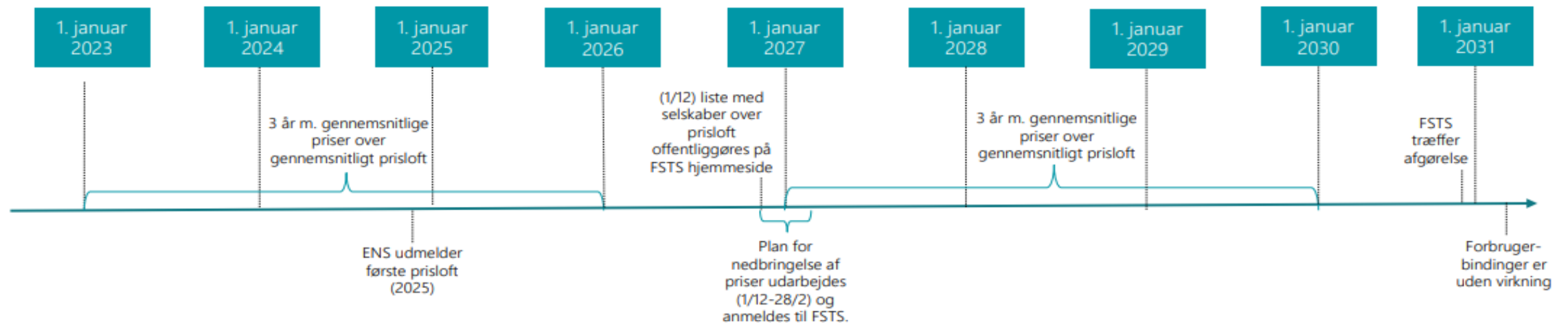
Aftalen var at kommunerne skulle have lavet såkaldte varmeplaner ultimo 2022, således at alle borgere havde overblik over om de fik en mulighed for fjernvarme.

Nu mindre end 2 år senere udruller regeringen ny regulering, der går den modsatte ve – nemlig et forbrugerprisloft.

Nyt forbrugerprisloft

Hovedindholdet i lovforslaget

- Fra 1/1-25 indføres et forbrugerprisloft, som fastsættes ud fra omkostningerne til en individuel varmepumpe.
 - ENS fastsætter første prisloft for 2025 (dvs. inden loven er trådt i kraft). Fra og med 2026 fastsættes prisloftet af FSTS.
 - Det fremgår ikke af lovforslaget, hvordan prisloftet skal fastsættes. Når/hvis ministeren udnytter hjemmel, forventes prisloftet baseret på data fra teknologikataloget eller varmepumpepuljen.
- For fjernvarmeselskaber med slutkunder opgøres årligt en **”beregnet forbrugerpris”** som **indtægterne fra forbrugere divideret med varmesalget.**
- På den baggrund og gennemsnit af prisloft hhv. beregnede forbrugerpriser (kr./GJ) for de foregående tre år, offentliggør Forsyningstilsynet årligt **en liste over selskaber med en beregnet forbrugerpris over prisloftet.**

Nyt forbrugerprisloft

Hovedindholdet i lovforslaget

Skærpet tilsyn i tre år

- De pågældende selskaber er i de følgende 3-4 år underlagt en skærpet regulering, der indebærer følgende:
 - *De skal orientere deres forbrugere om, at de er med på oversigten.*
 - *De skal udarbejde en plan for nedbringelse af varmeprisen, som skal offentliggøres og sendes til Forsyningstilsynet.*
 - *Hvis gennemsnittet af deres beregnede forbrugerpris over den treårige periode overstiger prisloftet, ophæves forbrugerens tilslutningspligt.*
- Der kan ikke klages over hverken fastsættelsen af prisloftet, opgørelsen af den beregnede forbrugerpris eller afgørelser om ophævelse af tilslutningspligt.

Regler om udtrædelsesgodtgørelse

- Ministeren får bemyndigelse til at kunne fastsætte regler om udtrædelsesgodtgørelse. Hvis bemyndigelsen udnyttes,
 - *skal reglerne understøtte, at varmemeforbrugerne inden for et selskab er stillet ens*
 - *kan muligheden for at opkræve udtrædelsesgodtgørelse ikke helt afskæres*

Nyt forbrugerprisloft

Forslag til ændringer

Formålet skal præciseres

- Retvisende prissignaler til forbrugere, der vil have varige fordele ved at skifte.

Fastsættelsen af prisloftet

- Data og forudsætninger skal være retvisende og opdateres årligt.
- Definitionen af standardhus skal opdateres.
- Ved fastsættelsen skal medregnes:
 - *Alle omkostninger til anskaffelse, installation, indstilling, vedligeholdelse og drift af en varmepumpe.*
 - *Tillæg, som afspejler forskelle og skifteomkostninger.*

Gennemsigtighed

- Gennemsigtighed i priser opgjort i kr./GJ.
- Offentliggørelse af liste om skærpet tilsyn og krav om orientering af forbrugere tages ud af lovforslaget.
- Klimaaftalens tekst om transparens i VP-priser udmøntes samtidig med prisloftet.

Andre ændringer

- Skal kun gælde fjernvarme etableret med tilslutningspligt.
- Det skal være muligt at klage, og klager skal have opsættende virkning.
- Prisloftet fastsættes første gang for 2026.
- Samfundsøkonomikravet ophæves.
- Ved ophævelse af tilslutnings-/forblivelsespligt skal forsyningspligt samtidig ophæves.
- Udtrædelsesgodtgørelse skal dække hele gældsandelen.

Nyt forbrugerprisloft

Virksomheder

Skadelige virkninger pga. kombinationen af

- at prisloftet ikke afspejler virkeligheden, og
- at selskaber med priser over prisloftet bliver hængt ud som sat under skærpet tilsyn.

Virksomheder

- Forkert prissignal til forbrugerne.
- Mange hænges ud → skadevirkninger for fjernvarmens image.
- Økonomiske følgevirkninger i form af begyndende kundeafgang, forringede kreditvurderinger og stigende låneomkostninger.
- Lavere tilslutningsprocenter og stop for konverteringsprojekter.
- Tilbageholdenhed med andre investeringer.
- Særligt negative virkninger i yderområder.

Sammenfatning af ministeriets forventede virkninger

- Mindst en tredjedel af fjernvarmeselskaberne vil komme på listen over selskaber, som er under skærpet tilsyn.
- Der vil samlet set ikke være gevinster for forbrugerne.
- De mere end 1,9 mio. fjernvarmeforbrugere sparer hvert år mange mia. kr. ved at have fjernvarme frem for varmepumper.¹

¹ Ifølge ministeriet var forbrugernes gennemsnitkostninger til opvarmning af standardhus i 2023 på 15.000 kr. med fjernvarme og 27.000 med individuelle varmepumper.

Fjernvarmeselskabernes sikkerhed

Det er Dansk Fjernvarmes vurdering, at lovforslaget – stik imod den politiske intention – gør investeringer i den grønne omstilling

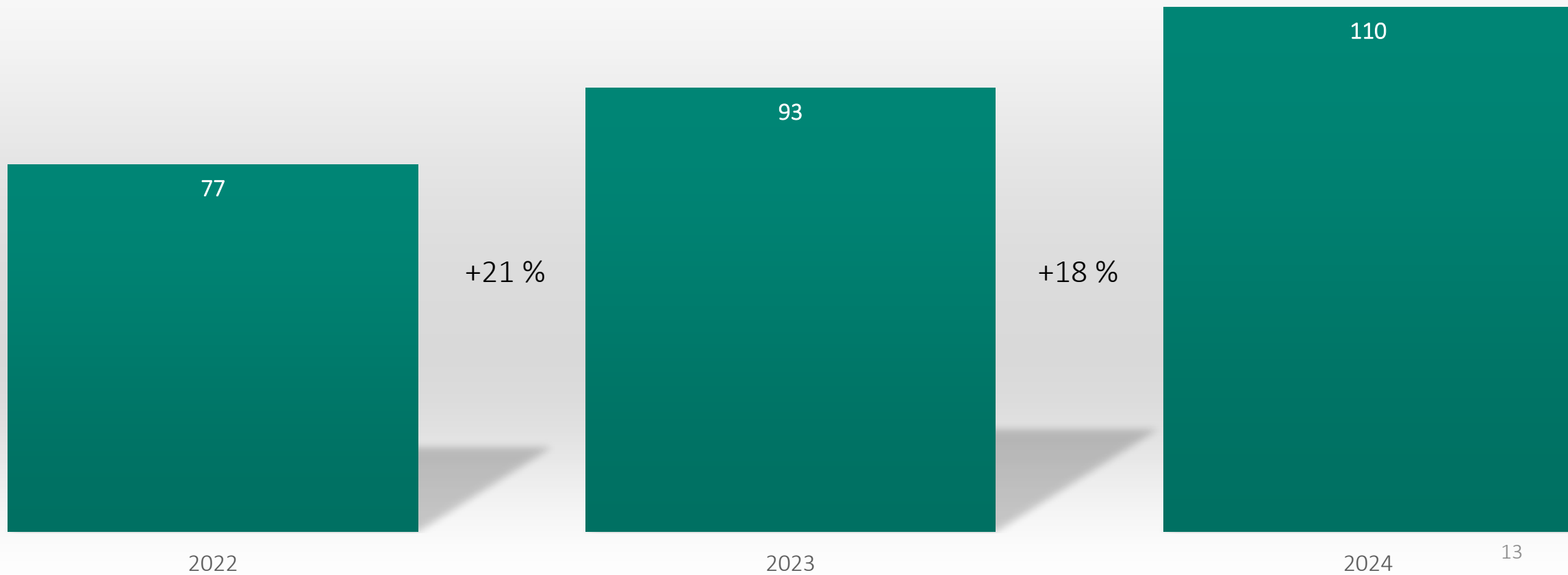
- mindre attraktive
- mere usikre
- mere risikobehæftede
- stopper udrulningen af fjernvarme

Hovedproblemet med lovforslaget – og navnlig prisloftet - er, at det skaber en forventning hos forbrugerne om billigere varme på eksisterende fjernvarme uden nogle nye greb til selskaberne, samtidig med at det komplicerer udrulningen af ny fjernvarme ved at ændre rammerne og skifte signal midt i processen.

Prisloftet på overskudsvarme

Prisloftet

Prisloft [kr/GJ]

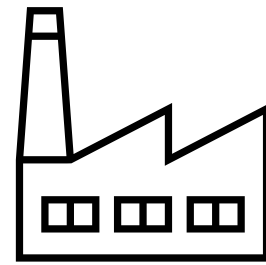

Prisloftet er gældende for
overskudsvarme ved
direkte varmeveksling.

Prisloftet gælder for
overskudsvarme, når
temperaturen skal hæves.

HER ER PROBLEMET!

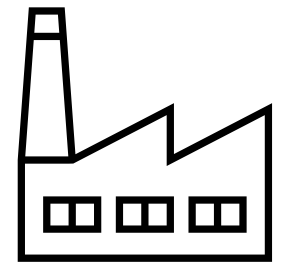
Prisloftet gælder ikke for en
varmepumpe på f.eks.
udeluft eller havvand.

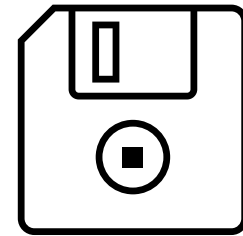
Industri

70°C

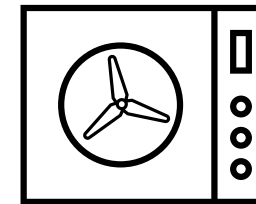
Fjernvarme

Datacenter/
O.V.-Leverandør

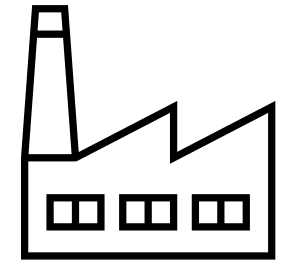
27°C

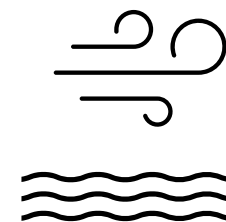
Varmepumpe

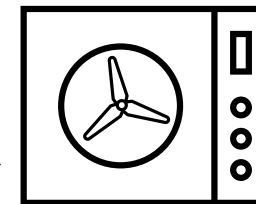
70°C

Fjernvarme

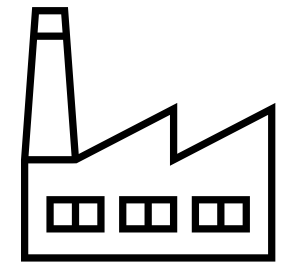
Luft / Hav

Varmepumpe

70°C

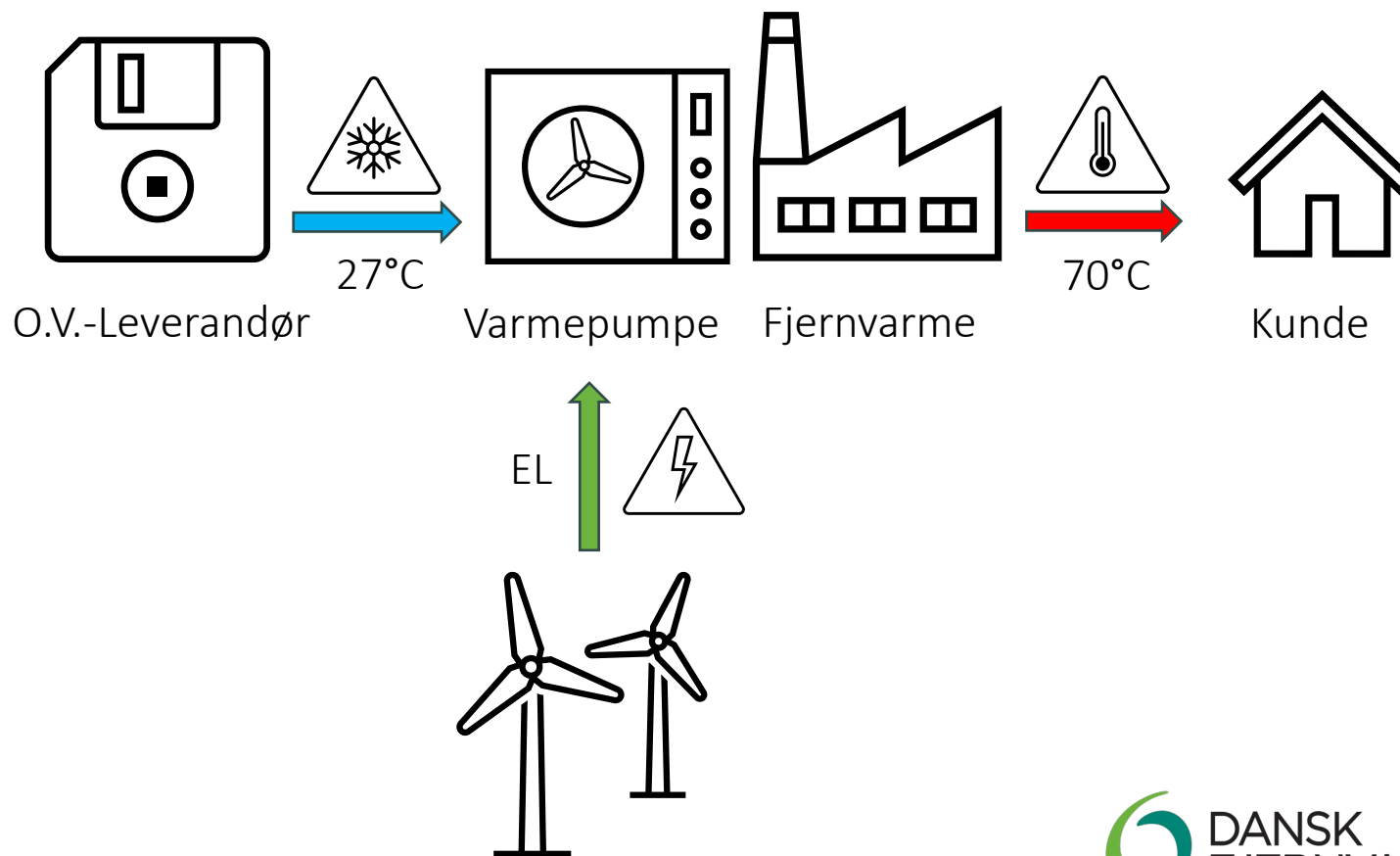
Fjernvarme

Prisloftet gælder for de samlede omkostninger til både overskudsvarmeleverandør en og til de omkostninger fjernvarmeselskabet har til at udnytte overskudsvarmen.

Det er særligt et problem for lavtemperaturkilder!

Fjernvarmeselskabets omkostninger kan f.eks. være køb af el til drift af en varmepumpe der skal hæve temperaturen.

Prisloftet gælder for de samlede omkostninger

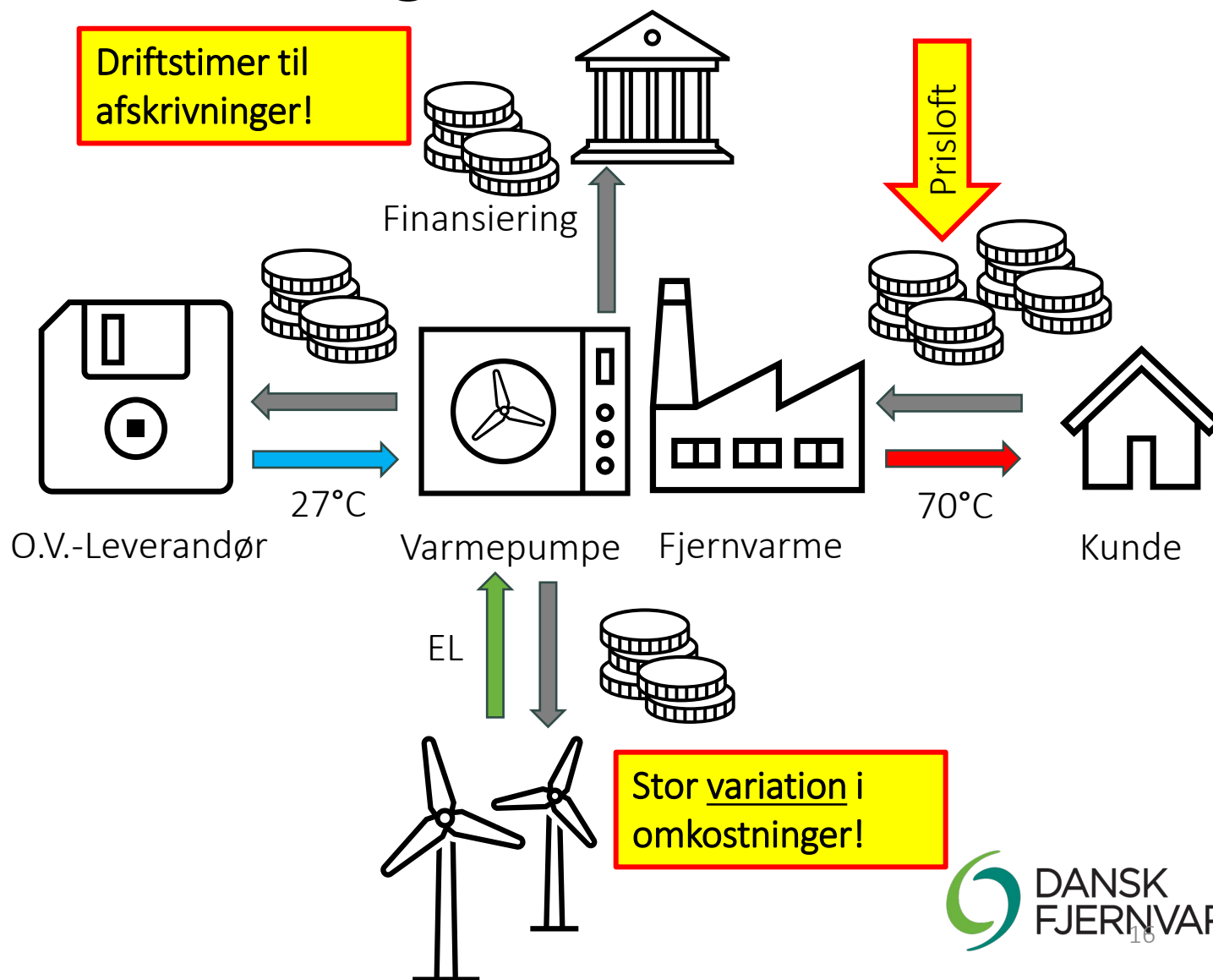

Prisloftet gælder for de samlede omkostninger til både overskudsvarmeleverandøren og til de omkostninger fjernvarmeselskabet har til at udnytte overskudsvarmen.

Det er særligt et problem for lavtemperaturkilder!

Fjernvarmeselskabets omkostninger kan f.eks. være køb af el til drift af en varmepumpe der skal hæve temperaturen.

Prisloftet gælder for de samlede omkostninger

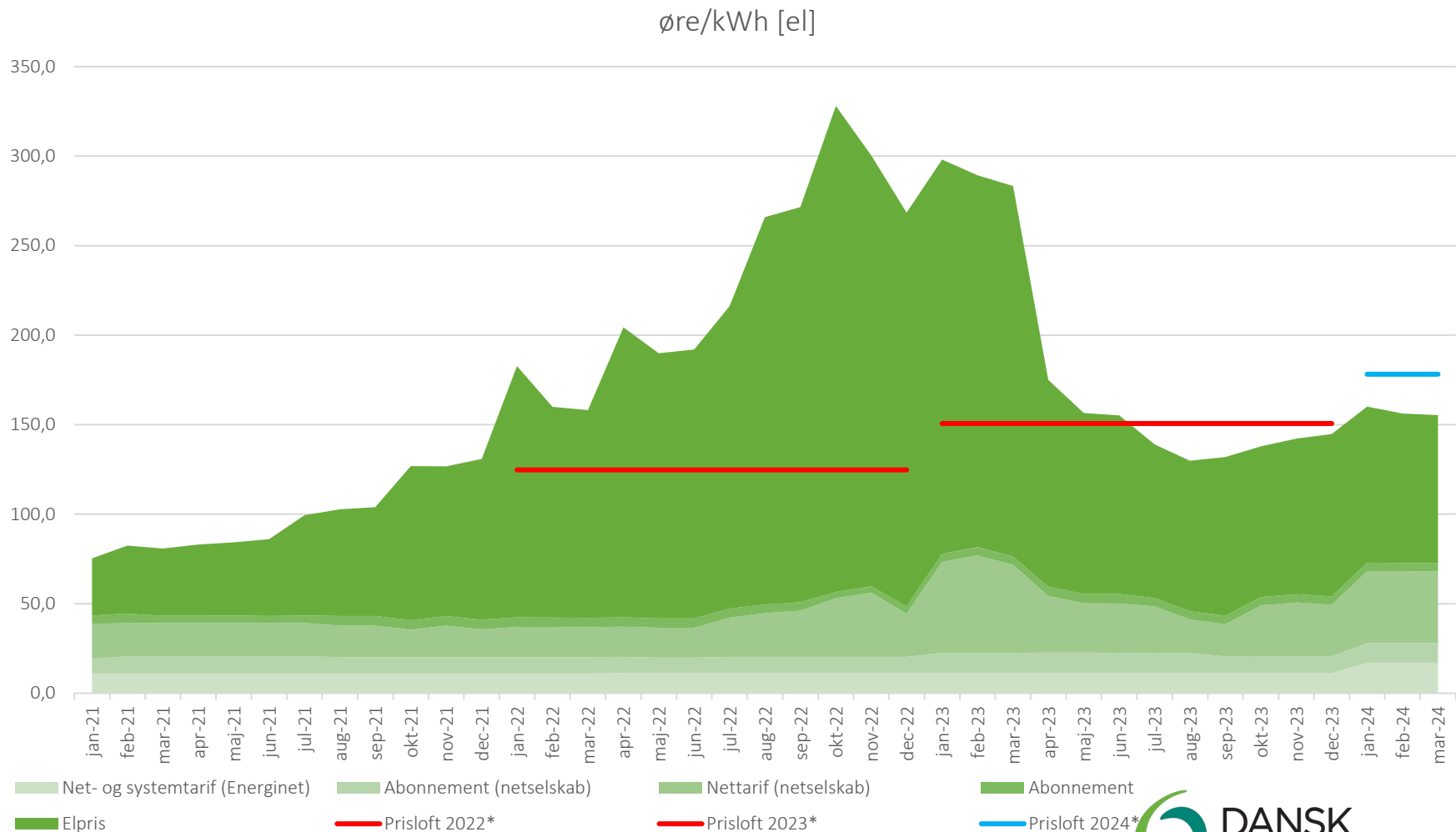
Selv om lavtemperatur-varme er gratis, kan prisloftet blive overskredet på grund af elpriserne

Selv om overskudsvarmen er gratis, så var elpriserne i 2022 så høje, at prisloftet blev overskredet uanset om anlægget kørte eller ej.

- a. I 2022 var elpriserne så høje at prisloftet ville være overskredet >90 % af året.
- a. Hvis anlæggene stoppes vil prisloftet også være overskredet, på grund af investeringsomkostninger. (investering er ikke illustreret)

OMKOSTNINGERNE OVER PRISLOFTET KAN IKKE SENDES VIDERE TIL KUNDERNE!

*Omregnet til købspris for el til VP med COP 4,5.

<https://forsyningstilsynet.dk/tal-og-fakta/elpriser/prisstatistik-2-kv-2023>

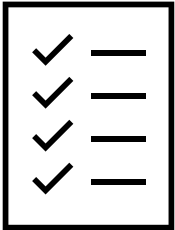
Hvis et overskudsvarmeanlæg leverer færre fuldlasttimer, kan fjernvarmeselskaberne ende med at overskride prisloftet. Derfor kan varmeselskaberne risikere, at overskudsvarmeanlægget er tvunget til fortsat drift, selvom der er et billigere alternativ som fx solvarme.

Hvis et fjernvarmeselskab fx både har en stor luft-til-vand varmepumpe og et overskudsvarmeanlæg, der begge drives af el, vil overskudsvarmen være mest effektiv og dermed billigst. Når el-prisen stiger, vil overskudsvarmeanlægget ramme prisloftet. Det tvinger varmeselskabet til at stoppe med at udnytte overskudsvarmen og i stedet vælge den dyrere og mindre effektive elvarmepumpe.

§ Eksisterende forbrugerbeskyttelse

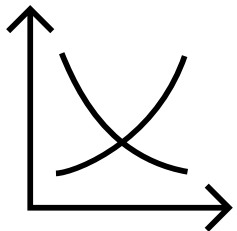
Projektbekendtgørelsen:

Inden projektet igangsættes skal der laves et projektforslag, der sammenligner projektet med de bedste alternativer. Projektforslaget skal godkendes af kommunen.

Projektet må kun gennemføres hvis det er det bedste samfundsøkonomisk, selskabsøkonomisk og brugerøkonomisk.

Substitutionsprincippet:

Substitutionsprisen er den pris en varmforsyningsvirksomhed vil kunne købe eller selv producere varme til på et eksisterende anlæg. Substitutionsprincippet er fastlagt i administrativ praksis og er indirekte et udtryk for varmeaftagerens nødvendige omkostninger ved køb eller produktion af varme i tilfælde med flere forsyningsalternativer.

Varmen må ikke være dyre end det billigste alternativ.

”Hvile i sig selv”-princippet:

Virksomhederne er underlagt et ”hvile i sig selv”-princip. Dette betyder, at virksomhedernes indtægter og omkostninger skal balancere, og at lovgivningen sætter grænser for overskuddet – eventuelt at resultatet skal være 0 – samt grænser for anvendelse af et eventuelt overskud.

...og nu også prisloftet for overskudsvarme.

Prisloftet på overskudsvarme er et problem:

- Selskaberne kan ramme prisloftet da både energipriserne svinger og loftet variere år for år.
- Hvis energipriserne stiger kan selskaberne stoppe anlægget, men da kan prisloftet alligevel blive overskredet hvis der ikke er et varmesalg at fordele investeringsomkostningerne på.
- Kunderne er allerede beskyttet af den eksisterende regulering, herunder projektbekendtgørelsen og substitutionsprincippet.
- Derfor skal prisloftet fjernes!

Regulering eller konkurrence

Regulering eller fri konkurrence

Myndighedernes tilsyn med fjernvarmeselskaberne er en bekostelig affære for kunderne

Selskaberne betaler omkostningerne til Forsyningstilsynet – Bek. om betaling for myndighedsbehandling efter lov om Forsyningstilsynet.

Ud over de omkostninger selskaberne direkte er forpligtet af, så er tilsynet en bekostelig affære for alle selskaber, der skal indberette og som bliver taget ud til kontrol. Nogle gange medfører kontrollerne meget store omkostninger for selskaberne. Det er omkostninger som varmepumpeindustrien ikke er underlagt.

GRØN FJERNVARME

Jens Christian Nielsen

jcn@danskfjernvarme.dk

Telefon 2054 5473

Birthe F. Boisen

bfb@danskfjernvarme.dk

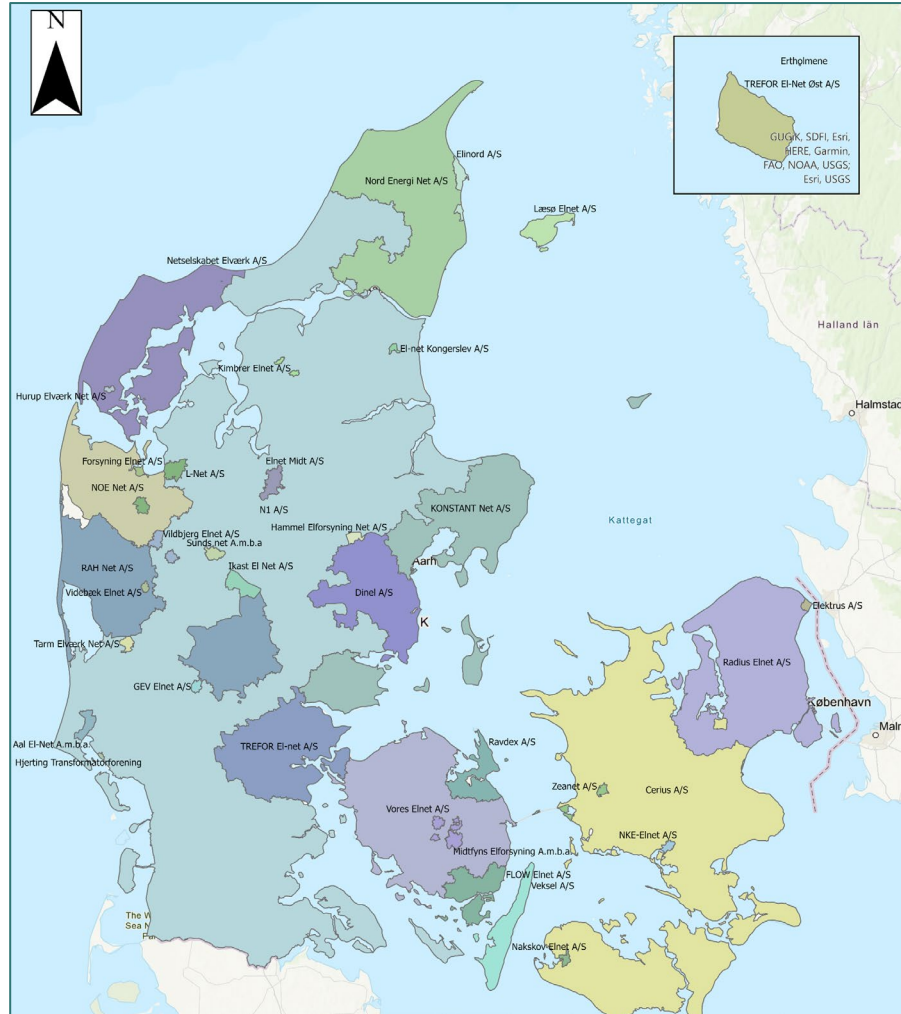
Telefon 3099 6037

30. SEPTEMBER 2024

Grønne investeringer i elnettet

V. Mette Rose Skaksen
viceadm. direktør Green Power Denmark

Elnetselskaber leverer strøm til husholdninger og virksomheder i Danmark

- Ca. 35 elnetselskaber driver eldistributionsnet ved spændingsniveauer under 100 kV. De forsyner ca. 3,3 mio. danske elforbrugere.
- Det statslige selskab Energinet ejer det øvrige elnet – det såkaldte transmissionsnet.
- Eldistributionsnettet drives på statslig koncession og skal være funktionelt adskilt fra andre aktiviteter, jf. EU-reguleringen.
- De fleste elnetselskaber i Danmark er i dag del af en forbrugerejet koncern.
- Elnetselskabers indtægter er reguleret og må ikke overstige den indtægtsramme, Forsyningstilsynet har fastsat for elnetselskaberne.

Elnetselskabernes indtægter skal holdes under indtægtsrammer, der er fastsat af Forsyningstilsynet

Økonomisk
benchmarking

Kvalitets-
benchmarking

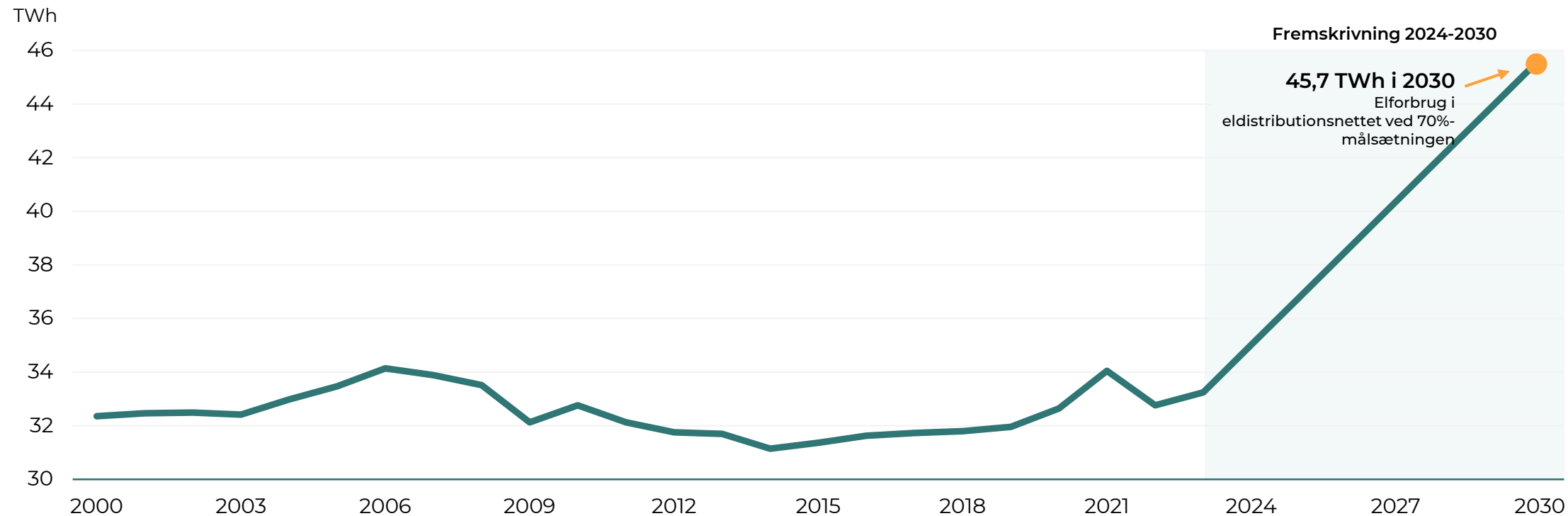

Tarifering

Elforbruget kommer til at stige efterhånden som erhvervsliv, varme og husholdninger elektrificerer

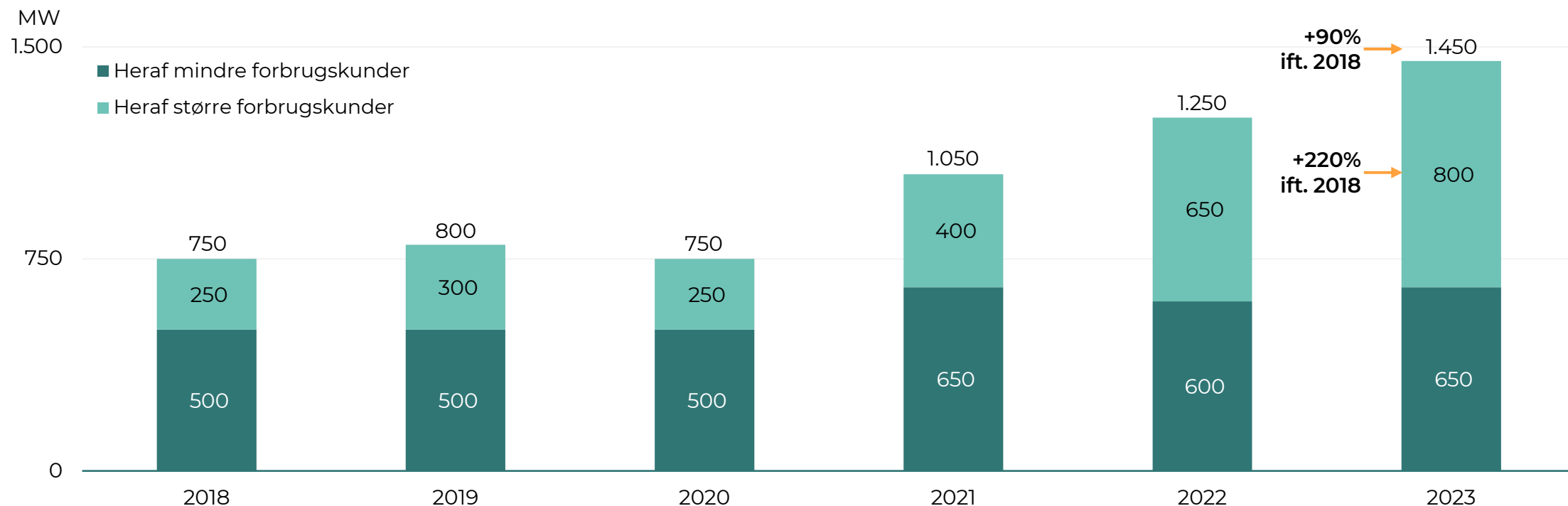
Elforbrug i eldistributionsnettet 2000-2030

Kilde: Green Power Denmarks beregninger pba. Danmarks Statistik og Energistyrelsen AF23. Note: Det historiske tal for elforbruget indeholder også elforbrug tilsluttet direkte til transmissionsnettet, som historisk dog har været meget begrænset. Elforbruget er ekskl. nettab

Efterspørgslen efter mere elnet er allerede vokset markant, særligt blandt de større forbrugskunder

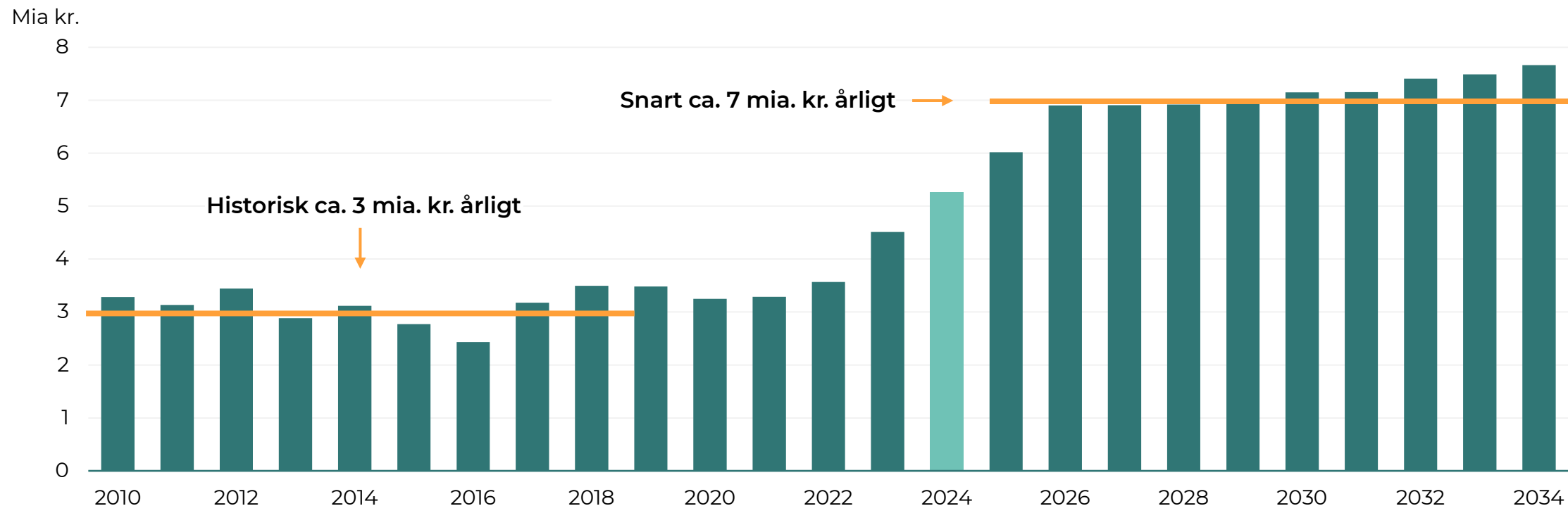
Ny-tilsluttet kapacitet til forbrug i eldistributionsnettet, alle forbrugskunder, heraf opdelt på mindre og større forbrugskunder

Kilde: Green Power Denmark: Dataindsamling hos otte elnetselskaber, der dækker 80 % af elforbruget i el-distributionsnettet. Note: "Mindre forbrugskunder" er kundekategorien C. "Større forbrugskunder" er kundekategorierne B-lav til A-høj. Tal for ny-tilsluttet kapacitet i eldistributionsnettet er udregnet pba. elnetselskabernes indtægter fra tilslutningsbidrag betalt af elforbrugskunder opgjort pr. kundekategori. Tilslutningsbidrag betales når der bestilles en ny eller udvides en eksisterende tilslutning. Ikke alle ny-tilslutninger færdiggøres i det samme år, som de bestilles. Dvs. at en andel af ny-tilslutningerne er betalt men endnu ikke færdiggjort. Tallene fra de otte elnetselskaber er opskaleret til at gælde hele eldistributionsnettet vha. leveret mængde (kWh/år).

Investeringer i elnettet er ved at blive mere end fordoblet ift. det historiske niveau

Samlede årlige investeringer i eldistributionsnettet justeret for inflation

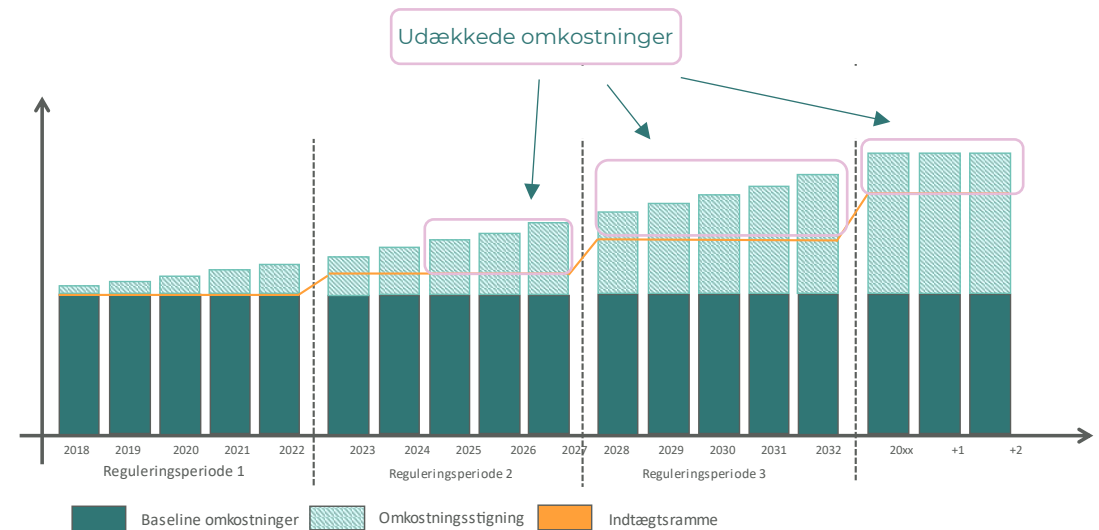

Note: Samlede årlige investeringer er justeret for inflation med reguleringsprisindekset og opgjort i 2023-priser. Kilde: Netselskabernes årsregnskaber (2010-2023) og prognoser fra netselskabernes netudviklingsplaner og Green Power Danmarks TEGRA (2025-2034). Investeringer i år 2024 er gennemsnittet af investeringerne i 2023 og 2025.

2010-2034: faste 2023-priser

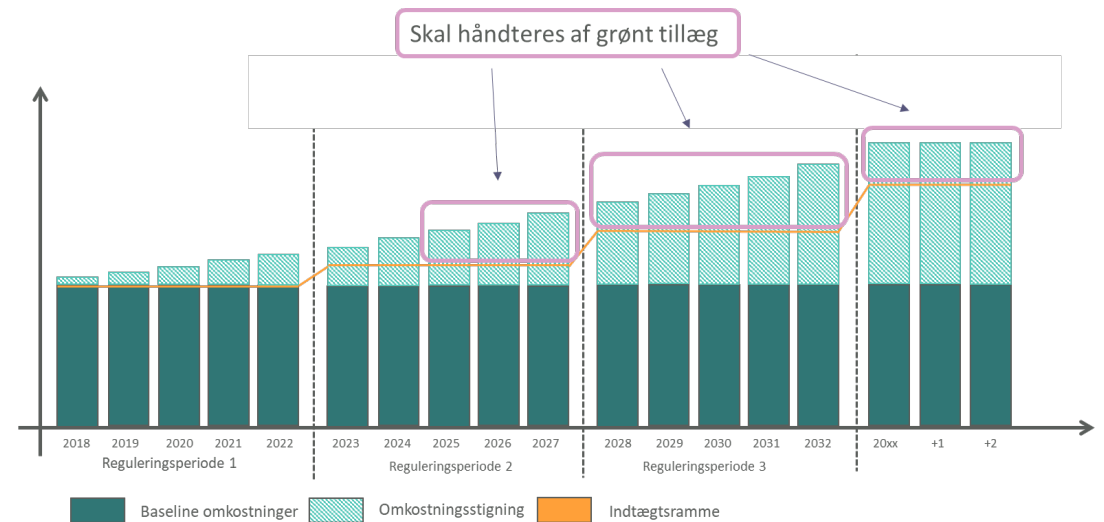
Den nuværende regulering tager ikke højde for perioder med stigende investeringsbehov

- ↪ Indtægtsrammen for elnetselskaberne har været fastsat ud fra historiske omkostninger.
- ↪ De tilladte indtægter har fulgt gennemsnittet af det foregående 5-års omkostninger.
- ↪ Det har givet incitament til at begrænse omkostningerne og effektivisere.
- ↪ Omvendt betyder stigende investeringsbehov udækkede omkostninger for netselskaberne
- ↪ Der har derfor været behov for en mere fremsynet regulering – og det er kommet med det grønne tillæg.

Grønt tillæg er løsningen i Danmark

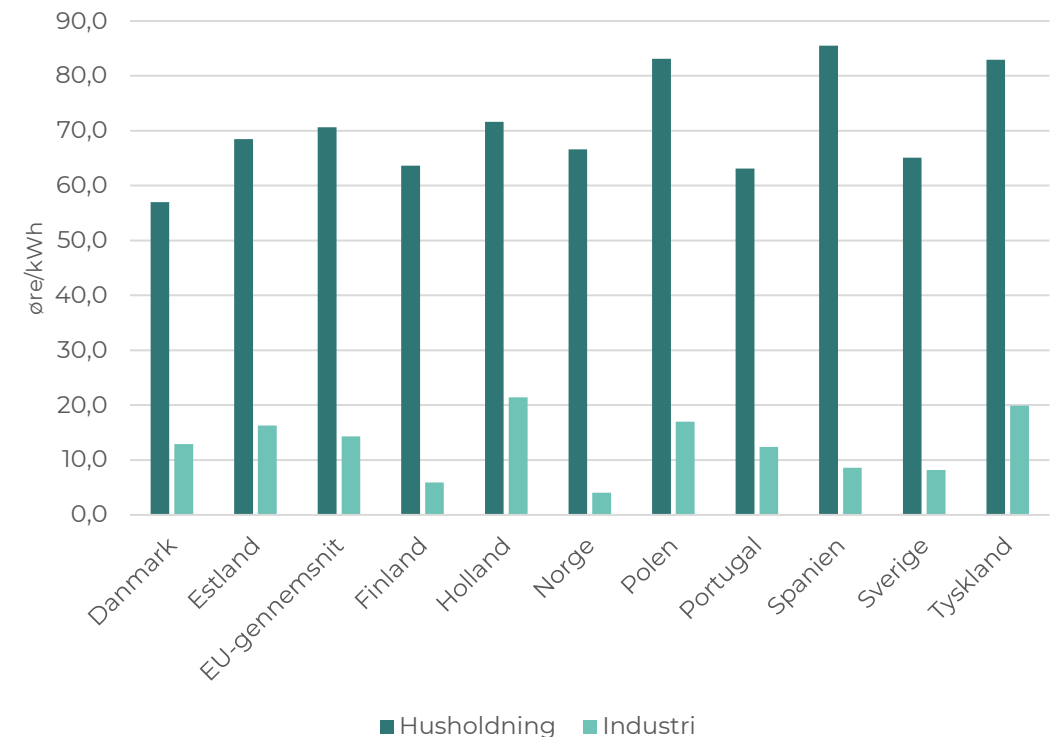
- ↪ Det grønne tillæg kommer til at bestå af tre elementer:
 - ↪ **En automatisk indikatormodel som tager højde for forbrugsvækst blandt mindre kunder.** Justerer indtægtsrammen når der kommer flere mindre kunder, flere stationer eller de mindre kunder øger deres forbrug
 - ↪ **Omkostningsækvivalenter for mellemstore kunder.** til håndtering af meromkostninger ved tilslutning af mellemstore kunder.
 - ↪ **En ansøgningsmodel for fremadskuende helhedsløsninger i 30-60 kV-nettet.** Her dækkes på 40% af investeringerne i 30-60 kV-nettet – de resterende 60% dækkes af tillæggene fra den automatiske indikatormodel.

På trods af stigende investeringsbehov forventes tariffene at holdes i ro

- ↳ Danske virksomheder og husholdninger er vant til et elnet med lave tariffer og høj leveringssikkerhed.
- ↳ Tarifferne i Danmark ligger også rimeligt niveau i forhold til vores nabolande. Det forventer vi forsætter for distributionsnettets tariffer.
- ↳ Analyser fra Green Power Denmark viser, at distributionsnettets tariffer pr. kWh ikke forventes at stige væsentligt
- ↳ Det forventes nemlig at elforbruget vil stige i takt med investeringerne, og det grønne tillæg hæver først indtægtsrammen når elforbruget stiger
- ↳ Bemærk, at der også betales tariffer til Energinets transmissionsnet – Disse er den primære tarif for bl.a. industrikunder.

Samlede tariffer i Europa for hhv. en husholdnings- og industrikunde

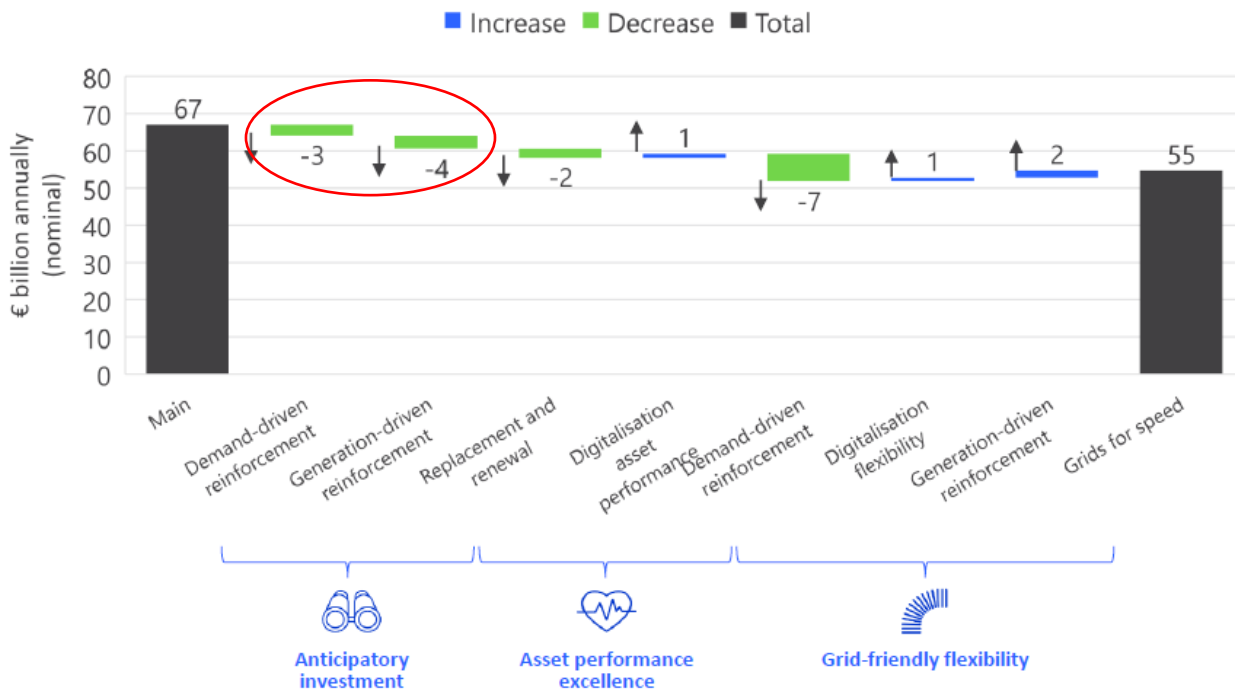

Kilde: Net- og transmissionstarif: Eurostat, NRG_PC_205_C, NRG_PC_204_C en industrikunde med et årligt forbrug på 20.000-69.999 MWh. En husholdningskunde med et årligt forbrug på 2.000-5.000 kWh Dataår: 2023

Note: Tarifferne omfatter nettatariffer og -abonnement samt transmissionstariffer. Alle tariffer er købekraftsjusteret og i 2023-priser.

Kloge investeringer i elnettet kan mindske investeringsbehovet i Europa – og i Danmark

The impact of emerging investment strategies on distribution grid investment (2025–2050)

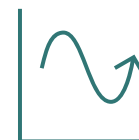
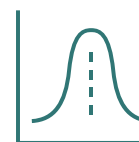

- ↪ Eurelectric har udarbejdet analysen "Grids for Speed" der viser stort investeringsbehov på tværs af Europa.
- ↪ Analysen viser også at foregribende investeringer er særlig kritiske og kan mindske investeringsbehovet samlet set med 10% (rød cirkel)
- ↪ Flexibilitet er et andet vigtigt redskab, med potentiale til at begrænse investeringerne.
- ↪ Men uanset tiltag skal der investeres massivt i elnettet i hele Europa

Kilde: Ernst and Young og Euroelectric: Grids for Speed 2024

Udviklingen er i gang i Danmark

- ↪ **Foregribende investering er i gang med at blive implementeret i dansk kontekst, med grønt tillæg**
 - ↪ **Vi ser stort potentiale** i foregribende kloge investeringer kan tage toppen af investeringsbehovet.
 - ↪ **Vi mangler dog stadig implementeringen** af de grønne tillæg, den er på vej.
 - ↪ **Forsyningstilsynets tilgang bliver afgørende** for hvilken rolle foregribende investeringer reelt kan spille i Danmark.
- ↪ **Netselskaberne tilskynder allerede aktivt til fleksibelt brug af nettet**
 - ↪ **Tidsdifferentierede tariffer** er i dag landsdækkende
 - ↪ **Effektbetaling for større kunde.** implementeres i hele Danmark fra januar 2025, og giver incitament til klog brug af nettet:
 - ↪ **Mulighed for tilslutning med begrænset netadgang** for produktion og forbrug
 - ↪ **Fortsat arbejde med at få fleksible kunder i spil.** herunder udvikling af netprodukter og nye værditilbud fra elnettet.

DAG MÅNED ÅR

Spørgsmål?

Regulering af adgang til data – med særlig fokus på energisektoren

v/Jakub Skórczynski, Focus Advokater P/S

Mit indlæg

- 1. Retspolitisk fokus på adgang til data**
- 2. Gældende og kommende regulering af data**
- 3. Data Space for energi**

RETSPOLITISK FOKUS PÅ ADGANG TIL DATA

PERSONDATA-DIREKTIVET

DATABASE DIREKTIVET

E-PRIVACY

GDPR

FREE FLOW OF NON-PERSONAL DATA FORORDNING

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

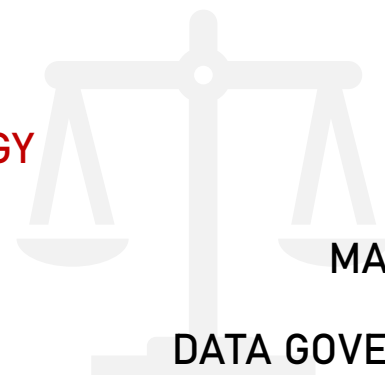
2030

2040

OPEN DATA DIRECTIVE

(HIGH VALUE DATA SETS)

EU DATA STRATEGY

DATA GOVERNANCE ACT

DIGITAL MARKETS ACT

DATA ACT

AI ACT

INTEROPERABLE EUROPE ACT

- Sektorspecifik dataregulering (Vertikale regler), f.eks:
- Energi
 - Sundhed
 - Finans
 - Onlineplatforme
 - Køretøjer

HORIZONTAL DATAREGULERING

MÅLSÆTNINGER

Data protection by design and by default

Fri bevægelighed for alle data

Offentlige data "sættes fri"

En konkurrencedygtig dataøkonomi

Digital literacy

Datastyring

Dataaltruisme

Nedbryde data-monolpoler

Data Access by Design

Data-portabilitet

Fair datakontrakter

EU data-suverenitet

Styring af AI-træningsdata

Kontrol over egne data

Open by Design

Operationelle EU Data Spaces(?)

EU's Data Strategi (2020)

” Målet er at skabe et fælles europæisk dataområde, et ægte indre marked for data, der er åbent for data fra hele verden, og hvor personoplysninger såvel som andre oplysninger, herunder følsomme forretningsoplysninger, er sikre, og virksomhederne også har nem adgang til en næsten uendelig mængde industrielle data af høj kvalitet, der fremmer væksten og skaber værdi, samtidig med at menneskets CO2-fodaftryk og miljøaftrykket minimeres”

(...)

Ubalancer i markedsstyrken: *Ud over den høje koncentration i udbuddet af cloudtjenester og datainfrastruktur er der også ubalancer på markedet med hensyn til adgang til og anvendelse af data, f.eks. SMV'ers adgang til data... Den høje grad af markedsstyrke, som "datafordelen" giver, kan gøre det muligt for større aktører at fastsætte reglerne på platformen og ensidigt opstille betingelser for adgangen til og anvendelsen af data eller endog gøre det muligt at udnytte denne fordel i styrke, når der udvikles nye tjenester og udvides mod nye markeder...”*

EU Kommissionen, *Europæisk strategi for data, 2020, [link](#)*

GÆLDENDE OG KOMMENDE REGULERING AF DATA

Data vs. retssystemet

*”Opsummerende kan det konkluderes, at **den juridiske og politiske interesse for data er stigende**. Vi er i disse år ved at tage de første skridt på vejen mod mere juridisk klarhed i relation til data-rettigheder. **Meget tyder på, at det bliver en lang rejse...**”*

Jesper Løffler Nielsen og Mikkel Orthmann Grønbech: ”Den stigende regulering af data – med særlig fokus på »dataejerskab«”, trykt i Ugeskrift for Retsvæsen (U.2021B.129)

*“The essential question for data is not who owns it (if anyone), but who has the right and ability to access and use it.
(...)”*

This is a situation that has also long been embraced by the open data community, which recognises that optimal value creation from data can often be created by ensuring free availability and reuse, without focusing on, or attempting to resolve, any question of data ownership.”

EU Kommissionen, Hans Graux, ”What is data ownership, and does it still matter under EU data law?”, September 2024

EU-regulering af data (% udtømmende!)

F = Forordning / D = Direktiv

Primær regulering

(= "Data" i titlen på regelsæt)

- D: Databaser
- F: GDPR (+ DBL)
- F: Free Flow of Data
- D: Open Data
- F: Data Governance Act
- F: Data Act
- F: Data Collection and Sharing Relating to Short-Term Accommodation Rental Services Act (!)
- F: European Health Data Space
- F: Financial Data Access Regulation

Ad hoc-regulering

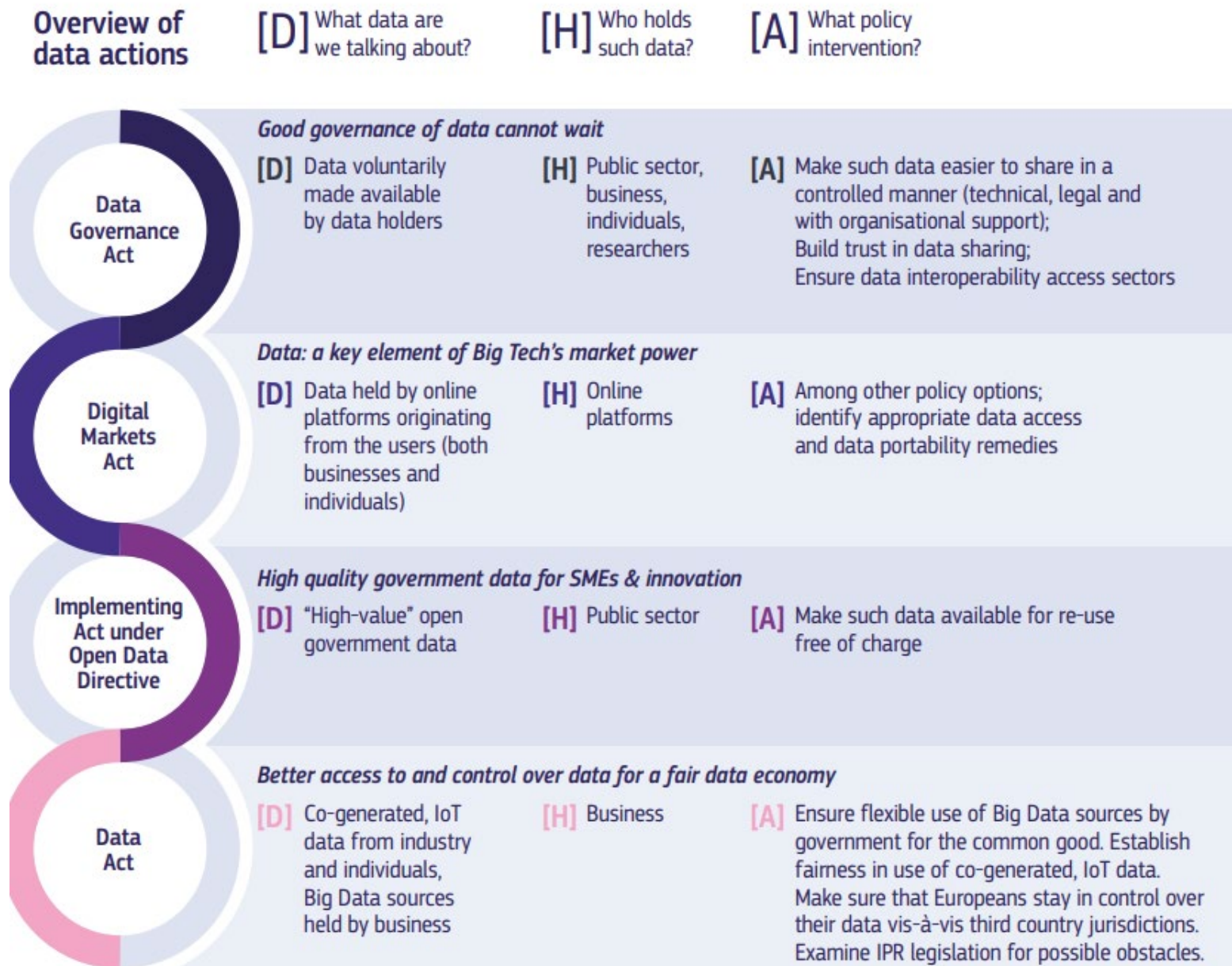
(= specifikke bestemmelser om data)

- F: Motorkøretøjer (art. 61)
- F: Platform-to-business (art. 9)
- F: Digital Markets Act (art. 6, stk. 10)
- F: AI Act (art. 10)

Status på EU's "Data Strategy" fra 2020

Ny rapport:

[European Data Spaces - Scientific Insights into Data Sharing and Utilisation at Scale \(europa.eu\)](#)

Hertil kommer...

- **Endnu flere EU-regler** (fx sektorregulering, EU-traktaten, chartret, ePrivacy, ESG mv)
- **Dansk regulering** (fx PSI-loven, forvaltningsretlige regler, immaterialretlige regler, **sektorregulering** mv)
- **Softlaw** (fx tekniske standarder for interoperabilitet, data governance, Data Protection by Design mv)
- **Kontraktregulering** (samarbejdsaftaler, handelsbetingelser, licenser mv)
- **GDPR-udfordringer** (næste slide)

Fokus på regulering af data-adgang i energisektoren

- **Databeskyttelse / GDPR**

- Dansk litteratur såsom:

- *Retlige rammer for fjernaflæste elmålere: Balancen mellem fællesskabet og individet*, Lisa Hjerrild, 2022, Djøf Forlag
 - *Databehandling og udveksling af persondata fra forsyningsvirksomheder*, Mortensen, B. O. G., 2019, Nye tendenser i nordisk kommunalretsforskning. Gottrup, R. & Mortensen, B. O. G. (red.). Djøf Forlag, s. 9-38
 - *Elmålerdata kan bruges til masseovervågning i hjemmet*. Mortensen, B. O. G. (2018). *Altinget*.

- **Gældende regler og eksisterende projekter – Herunder vertikale regler**

- Eksempel: Bekendtgørelse om frisættelse af eldata, BEK nr 695 af 11/06/2024

- [Høringsdetaljer - Høringsportalen \(hoeringsportalen.dk\)](https://hoeringsportalen.dk)

- [Key actions for digitalising energy - European Commission \(europa.eu\)](https://europa.eu)

- [DataHub \(energinet.dk\)](https://energinet.dk)

- **Nye regler på vej og projekter på vej**

- Digitaliseringsstragien fra November 2023 (Næste slide)

Danmarks Digitaliseringsstrategi (November 2023)

Etablering og drift af et Forsyningsdigitaliseringsprogram

Forsyningsdigitaliseringsprogrammet skal sikre en sammenhængende og digital forsyningssektor. Det skal blandt andet ske ved, at der skabes rammer og regulering for, hvordan data i indledningsvist el- og fjernvarmeselskaber og på tværs af forsyningssektoren indsamles, struktureres og gøres tilgængelige. **Derfor etableres et offentligt-privat partnerskab med forsyningssektoren og anvendere af data. Partnerskabet skal bidrage til udviklingen af fælles standarder og regler for forsyningsdata, understøtte frisættelse og identificere nye datamuligheder.**

(...) Derudover skal der **oprettes en dansk Gaia-X hub**, som skal fungere som et nationalt kontakt- og koordinationspunkt for danske aktører inden for den europæiske dataøkonomi og hjælpe danske aktører ind i europæiske værdikæder og innovationsprojekter.

DATA SPACE FOR ENERGI

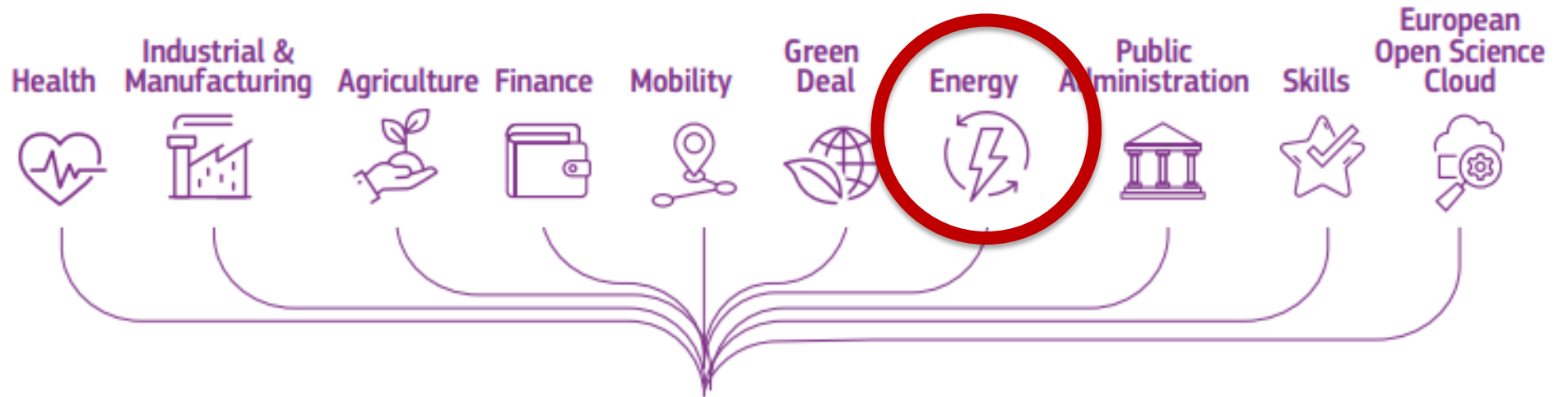
EU Data Spaces

Rich pool of data
(varying degree of
accessibility)

Free flow of data
across sectors
and countries

Full respect of GDPR

Horizontal framework
for data governance
and data access

- Technical tools for data pooling and sharing
- Standards & interoperability (technical, semantic)
- Sectoral Data Governance (contracts, licenses, access rights, usage rights)
- IT capacity, including cloud storage, processing and services

EU Data Spaces

Key features of a common European data space:

- A **secure and privacy-preserving** infrastructure to pool, access, share, process and use data.
- A clear and practical **structure for access to and use of data** in a fair, transparent, proportionate and/non-discriminatory manner and clear and trustworthy data governance mechanisms.
- European rules and values, in particular **personal data protection, consumer protection legislation and competition law, are fully respected.**
- Data holders will have the possibility, in the data space, to **grant access to or to share certain personal or non-personal data** under their control.
- Data that is made available can be **reused** against compensation, including remuneration, or for free.
- Participation of an open number of organisations/ individuals.

Commission staff working document on Common European Data Spaces, d. 24. januar 2024

Pilotprojekt - Første danske "Energi Data Space"

- **Fremtidens brug af data i energisektoren kræver tværfaglig viden**
 - Herunder f.eks. Teknisk og juridisk ekspertise
- Et pilotprojekt der har til formål at afdække **fordele og udfordringer knyttet til etablering af et data space.**
- Links til videre læsning:
 - [Common European Data Spaces | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](#)
 - [Alexandra Instituttet – Webinarer om data spaces](#)
 - [Ekspertpanelets anbefalinger til et dansk Energi Data Space](#)

DIGITAL BÆREDYGTIG OMSTILLING

Nu udvikler vi et dataspace til energisektoren

For at vi kan omstille til et 100% vedvarende energisystem har vi brug for dataspaces til at dele data i energisystemet. Sammen med en række stærke partnere er vi netop begyndt at udvikle en MVP (minimum viable product) for en energi-dataspace.

SPØRGSMÅL?

